

פרוטוקול מס' 99

מישיבת ועדת חוץ ובטחון
ביום ג' א' בטבת תשכ"ח - 2.1.1968 בשעה 10.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:
ד. הכהן - יו"ר
ס. אונג
י. אלמוגי
א. בן-מליעזר
ר. ברקת
ע. גוברין
י. הררי
י. חזן
ג. כהן
ח. לנדאו
ג. מאיר
ס. נמיר
י. סרלין
ש. פריס
ז. צור
א. רימלט
י. רפאל
ח. צדוק

נ ע ד ר ו :

חברי הוועדה:
ס. יערי
א. מרידור

סוזמנים:
שר החוץ א. אבן
חבר-הכנסת ש. מיקוניס
מר ע. שמעוני - מנהל לשכת שר החוץ

מזכירת הוועדה:

ח. מן

ס. הלנברג

רשמה:

סדר-היום:

1. סדרי עבודתה של הוועדה.
2. הזמנת חבר-הכנסת בן-גוריון לוועדת חוץ ובטחון.
3. מכתבו של מזרח המציע להעניק לרב-אלוף יצחק רבין תואר של מצביא.
4. ידיעות בדבר מחלת צהבת בקרב חיילי צה"ל בסיני.
5. הצעה לסדר היום של חבר הכנסת מיקוניס "הכנת תכנית שלום".
6. דיווח של שר החוץ לקראת נסיעתו של ראש-הממשלה לארצות-הברית.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ד. הכהן:

1. סדרי עבודתה של הוועדה

היו"ר ד. הכהן:

ישיבתנו היום צריכה היתה להתקיים בהשתתפותו של שר הבטחון, אבל מאחר שרצינו לקיים ישיבה עם ראש-הממשלה, לפני נסיעתו לארצות-הברית, ביקשתי משר הבטחון להסכים שהישיבה אתו התקיים בשבוע הבא. בשבוע הבא יביא לפנינו שר הבטחון ענין בעל חשיבות ממדרגה ראשונה, הנוגע לכל ישראל, ואני מבקש מהחברים להשתתף בו.

ישיבתנו עם מר עמית נדחתה מפני שראש-הממשלה תבע להיות נוכח בה. אני מקווה שנוכל לקיים את הישיבה עם מר עמית - אגב, הוא מצטרף אל ראש-הממשלה בנסיעתו - לאחר שובם של ראש-הממשלה ומר עמית מארצות-הברית.

אני מצטער שעל אף הרצון הטוב לא נוכל לקיים היום את הדיון עם ראש-הממשלה, מאחר שהוא חולה. שר החוץ ימסור לנו את הדיווח שצריך היה להימסר לנו על-ידי ראש-הממשלה.

ה. לנדאו:

מה בדבר הנסיעה לסיני?

היו"ר ד. הכהן:

הסיור בסיני צריך להימשך יומיים. אני מקווה שנוכל לבצע אותו בימים ראשון ושני של השבוע, מחוץ הנחה שנוכל להיות בירושלים ביום שני אחרי-הצהרים, לקראת ישיבת הכנסת.

ה. לנדאו:

הייתי מבקש שנקבל דו"ח על דבריו של נציג ישראל באו"ם בוועדה הרביעית, על ענין ספרד וגיברלטר. אני מבקש שנקבל את הסנוגרמה של הדברים.

היו"ר ד. הכהן:

בענין זה פורסמה ברבים תשובתו של משרד החוץ. מכל מקום, אעביר את הבקשה שלך לנוגעים בדבר.

לאחר שקראתי חומר מסויים, יש בדעתי לבקש

שר קומי ימסור לנו דין וחשבון על השלב האחרון של הדיון על הפליטים.

ס. אונא:

אני מבקש שהוועדה הסייר ביישובים שנעמק בית-שאן.

ג. כהן:

לאוכלוסיה של עמק בית-שאן יש הרגשה, אם כי אין לה הצדקה, שאיש איננו דואג להם ואיש איננו מחננין בהם. הם פונים אלינו כאמצעות חבר-הכנסת אונא, ואנחנו חייבים להענות לבקשתם. אם קשה לקיים סיור בהשתתפותם של כל חברי הוועדה, אפשר להסחמק לפחות בקבוצה של הוועדה.

היו"ר ד. הכהן:

הרגשה דומה לזו שיש כיום לאוכלוסיה של עמק בית-שאן היתה לפני המלחמה לכל היישובים הנמצאים בצפון,

ובכל זאת לא יצאו לשם

2. הזמנת חבר-הכנסת בן-גוריון לוועדת חוץ ובטחון (מכתבו של חבר הכנסת ש. חמיר)

היו"ר ד. הכהן:

אני חייב למסור לכם דיווח בענין הפה"ש על-פני העחונוה, ואשר עד כה נמנעתי מכך. אבל לאחר שקבלתי באותו ענין מכתב מחבר-הכנסת שמואל חמיר, והשבתי עליו, אני מוצא לנכון להביא את הדברים לידיעתכם.

חיו"ר ד. הכהן:

במכתבו מיום 12.11.67 כותב לי חבר-הכנסת שמואל חמיר: "בעתון 'ידיעות אחרונות', מיום 5 בנובמבר 1967, פורסם כי חבר-הכנסת דוד בן-גוריון אמר בתופעה פומבית בחיפה כי, 'דוד הכהן, יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, נטל על עצמו תפקיד למנוע תופעה בוערת החוץ והבטחון, שם הצעתי למסור לחברי הוועדה על המחל'. "

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם אמנם ביקש חבר-הכנסת בן-גוריון להופיע בפני ועדת החוץ והבטחון של הכנסת ונענה בסירוב?
2. האם ידוע לכבודו מהו המחל המסוכן עליו מדבר חבר-הכנסת בן-גוריון?
3. האם יותן לחבר-הכנסת בן-גוריון להופיע בפני הוועדה ולמסור לה על מה שנראה לו כ"מחל מסוכן מאד"?

בכבוד רב,

(-) שמואל מ. חמיר (כצנלסון).

על מכתבו זה השכתי לחבר-הכנסת חמיר במכתבי מיום 29.11.67, שבו נאמר: "אמנם שוחחתי אתך אהמול בעל-פה על הבעיה שעוררה במכתבך אלי ב-12.11.67, אך למען הסדר דיונה אני להשיב לך בכתב על שאלותיך:

- א. אמנם חבר-הכנסת בן-גוריון אמר לי כי רצונו להופיע בוועדת החוץ והבטחון, אם כי לא הייתה זו פנייה רשמית שעניתי עליה בסרוב.
- ב. אין לי כל מושג מהו המחל אשר עליו דיבר, וכנראה עדיין מדבר חבר-הכנסת בן-גוריון.
- ג. גם לאחר שמבלי "לסרב" לחלוטין נמנעתי מלהזמין את חבר-הכנסת בן-גוריון לוועדה הרצתי זאת לפניו שאינני יכול להעלות נושא בישיבת הוועדה מבלי שאדע משהו על חוכן הישיבה. בו בזמן הסברתי לבן-גוריון כי הוא יכול בנקל להגיע לוועדת החוץ והבטחון אם הוא יעלה את בעיית המחל הבטחוני - שלדעתי היא חשובה מאין כמות - כהצעה לסדר היום בכנסת ואין ספק כי הכנסת הייתה מעבירה את ההצעה לדיון בוועדה, ועל-ידי-כך משאלתו הייתה מתמלאת. עד כה הוא לא עשה זאת.

על ענין זה מחנהל ויכוח מעל דמי העתונות

ומישהו פנה וציין כאילו המריתי את רצונה של הוועדה.

ברצוני להודיע ברבים ששום חבר משום סיעה בוועדה לא הבע ממני שאזמין לוועדה את חבר-הכנסת בן-גוריון, אלא אני על דעת עצמי פניתי אליו וצינתי בדברי אתו, שאני מחליף דברים גם עם ראש הממשלה, שר החוץ, שר הבטחון ואחרים, לפני ישיבה המתקיימת בתשתתפותם, כדי לברר מה יאמרו ומה לא יאמרו. ביקשתי מבן-גוריון, שיאמר לי על מה הוא מדבר, והוא סרב. הסברתי לו שלפיכך לא אוכל להזמין לוועדה, אבל הוספתי וצינתי, שיש לו אפשרות להציע הצעה לסדר היום ולבקש שהיא תועבר לוועדת חוץ ובטחון, וקרוי לוודאי שהענין יועבר לוועדה. בן-גוריון לא הגיב על דבר, אבל עד חיום לא נהג לפני הצעתי.

אני מקבל בענין זה מכתבים מאזרחים, כח

לי גם אחרים, ונאלצתי להגיב על הדברים מעל דמי העתונות.

א. רימלט:

האם יושב-ראש הוועדה קרא את הפרוטוקול של הישיבה והיא? ברצוני להזכיר - ואין אני מביע דעה - שבאותה ישיבה הציעו, למחרת שני חברי, חבר-הכנסת לנדאו והדובר אליכם, להזמין את בן-גוריון לוועדה.

היו"ר ד. הכהן:

אני זוכר זאת.

א. רימלט:

חגובתך להצעה היחה אז שבן-גוריון לא פנה אליך.

היו"ר ד. הכהן:

נכון. בן-גוריון לא פנה אלי, אלא אני פניתי אליו, לאחר שקראתי בעיונות שהוא מדבר על מחדל בטחוני.

י. חזון:

אני מציע לא להפציר בבן-גוריון שיבוא לוועדה, ואני סבור שהדבר יהיה הן לטובתו והן לטובתנו.

3. מכתבו של אזרח המציע להעניק לרב-אלוף יצחק רבין תואר של מצביא

היו"ר ד. הכהן:

כיושב-ראש ועדת החוץ והבטחון אני מקבל מכתבים שונים מאזרחים, שמספרם הוא כעשרה בשבוע, ולרוב אין אני מביא אותם לידיעתכם. לפני ימים מספר הגיע אלי מכתבו של אזרח המציע להעניק לרב-אלוף רבין את התואר של מצביא, ברצוני להעביר את המכתב אל ראש הממשלה ולהודיע לאזרח, שלאחר שהמכתב הובא לידיעתה של הוועדה הוא הועבר לראש הממשלה.

(יושב-ראש הוועדה קורא את המכתב).

ר. ברקת:

אני מציע שהמכתב יועבר לראש הממשלה והעתיקים ממנו לשר הבטחון, ולרב-אלוף יצחק רבין.

ח ו ה ל ס: להעביר את המכתב לראש הממשלה, והעתיקים ממנו לשר הבטחון ולרב-אלוף רבין.

4. ידיעות בדבר מולת צהבת בקרב היילי צה"ל בסיני

ע. גוברין:

נאמר לי, על-ידי חברת-כנסת, שבקרב אנשי הצבא בסיני פרצה צהבת. אותה חברת-כנסת בקשה ממני להביא את הדבר לידיעת הוועדה.

היו"ר ד. הכהן:

על איזה מחנה בסיני מדובר?

ע. גוברין:

אינני יודע. הצבא מנסה בוודאי יודע על כך.

היו"ר ד. הכהן:

אני מבקש שתעורר ענין זה בישיבתנו הבאה, בהשתתפותו של שר הבטחון.

5. הצעה לסדר היום מס' 452, של חבר-הכנסת שמואל מיקוניס - "הכנת תכנית שלום"

היו"ר ד. הכהן:

לאחרונה הועברו אלינו הצעות לסדר היום ביחס ליהודי רוסיה, וכן הצעתו של חבר-הכנסת מיקוניס להכנת תכנית שלום, שנדון בה בישיבתנו זו. חבר-הכנסת מיקוניס יציג כאן את הצעתו ושר החוץ ישיב לו.

ח. לנדאו:

ביחס לעניינים האחרים אנחנו צריכים לחשוב על ישיבה נוספת.

היו"ר ד. הכהן:

הצרה היא שאין לנו זמן לישיבה נוספת.

(חבר הכנסת מיקוניס מצטרף לישיבה).
...5/

חיו"ר ד. הכהן

קודם-כל עלי לבקש את סליחתו של חבר-הכנסת מיקוניס
על שהצעתו מיום 21.6.67 מגיעה לדיון בוועדה רק
עכשיו. אבקש מחבר-הכנסת מיקוניס שיציג את הצעתו.

ש. מיקוניס:

ב-21.6.67 הגשתי לכנסת הצעה לסדר היום בדבר
הכנת חכנית שלום, וחשבתי שיהיה בכנסת דיון על
הכנת חכנית שלום. הקדמת דבר זה כמה ימים לאחר הנצחון של מלחמת ששת הימים בא
מצרי לא במקרה, מפני שחשבתי שצריך להפוך את הנצחון למנוף במערכת על השלום.

כידוע לכולנו, גם למי ההכרזות של ראש הממשלה
ושר הבטחון, המלחמה שנכפתה עלינו באה לא לשם כיבושים טריטוריאליים, אלא כדי
להגן על עצם קיומו של העם ועצמאות ישראל. ברור, שבמהלך ובמהלך המלחמה התקדם
צבא-ההגנה לישראל וכבש שטחים, שטחים שאנחנו קוראים להם, ובצדק, "שטחים מוחזקים".
אבל כפי שנאמר על-ידי ראש הממשלה ושר הבטחון, לא זו הייתה המטרה. המטרה לאחר
מלחמת ששת הימים היא להשיג את השלום. ידענו שיש שתי בעיות של שלום. יש בעיות
של שלום עם מצרים וסוריה מצד אחד, ועם הערבים הפלשתינאיים מצד שני, היות ובעקבות
מלחמת ששת הימים שולטת ישראל בכל השטחים שהיו בעבר את פלשתינה-המנדטורית. זוהי
בעיה נפרדת.

הדברים, כפי שהצגנו אותם, שללו שני יסודות.
מצד אחד שללנו נסיגה אל קורי שביחת-הנשק ללא תנאי. מכיוון שלפי מיטב ההכרה שלנו,
נסיגה כזו היא נסיגה לאותם התנאים ולאחר המצב שכפה עלינו את מלחמת ששת הימים.
מצד שני, סיפוח השטחים המוחזקים למדינת-ישראל, גם הוא, לדעתנו, מהווה הזמנה
למלחמת נקם ערבית נגד ישראל. היות ואנחנו יוצאים מנקודת השקפה שכולנו רוצים
שמלחמת ששת הימים תהיה המלחמה האחרונה בין ישראל והארצות הערביות, דחינו את
שתי הגישות הקיצוניות האלה. הגישה שלנו, אם לנסח אותה, היא כזו, שבמסגרת הסדרי
בטחון והסכמי שלום בין ישראל וארצות ערב, הסכמים שבהם יוצבו גבולות קבע מוסכמים
בין ישראל והארצות הערביות, תהיה ישראל נכונה לבטל את הכיבושים הטריטוריאליים.
כלומר, אחרי עשרים שנה מגיע לנו שיהיו לנו גבולות קבע מוסכמים. לא רק גבולות שלום,
אלא גם גבולות של בטחון, גבולות בטוחים ומוסכמים, ובמסגרת כזו תשחרר ישראל שטחים
מוחזקים. על כך למד אותנו גם הללניזם, שמלחמה משנה תנאים. מלחמת חש"ח קברה את
גבולות 1947, שהיו קיימים כמה שעה בלבד. מלחמת ששת הימים הרסה למעשה את הסכמי
שביחת-הנשק ואת קורי שביחת-הנשק.

אינני נכנס לקבוע מה צריכים להיות גבולותיה של
ישראל. דבר זה צריך להיות מוסכם בין ישראל והארצות הערביות. התפקיד לקבוע גבולותיה
של ישראל, שיהיו גבולות של בטחון, גבולות מוסכמים וגבולות מוכרים מבחינה בין-לאומית,
הוא תפקיד חשוב ראשון במעלה. במסגרת כזו עלינו להדגיש את העניין של השילוב, לאחר
שהחלטת מועצת הבטחון יש קורטיבה חשובה מאד לעניין. עניין האיזורים המפורזים יכול
להוות דבר חשוב למחרון השאלות בינינו ובין סוריה ומצרים. צריך להדגיש את עניין
השילוב הזה גם כאשר מתעוררת שאלת של שחרור שטחים, וגם כאשר מדובר על גבולות
מוסכמים, מאחר שלרגל החלטת מועצת הבטחון קיימת פרשנות ערבית וגם פרשנות סובייטית,
וחלשה יותר בהופעה הצ'כית או היוגוסלבית, האומרת, שמסמעותה של החלטה זו היא קודם
כל נסיגה ישראל לקורי שביחת-הנשק, ואחר-כך ידובר על דברים אחרים. לדעתנו זו
פרשנות שרירותית, כי ההחלטה היא משולבת. היא מדברת גם על נסיגה וגם על איזורים
מפורזים, גם על חופש שמיים וגם על פתרון בעיית הפליטים. הכל ביהד. כמו שאין מוקדם
ומאוחר בחזרה - אין מוקדם ומאוחר בהחלטת מועצת הבטחון. מי שרוצה בשלום כך לראות
את ההחלטה מועצת הבטחון, דהיינו, שאין שם מוקדם ומאוחר. הכל צריך להיות בדרך של
משא-ומתן. בהתחלה אולי באמצעותו של יארינג, ורק כך כצורה ישירה, ובדרך זו צריך
לפתור את השאלות בין ישראל וארצות ערב, בדרך של משא-ומתן.

ש. מיקוניס:

אני חושב שהחלטה זו, שיש בה כמעט כל היסודות
וכל האלמנטים של התצעה שתעלינו אותה ב-21.6.67
מעל בימת הכנסת, מהווה בסיס הגיוני למאבק לשלום בין ישראל וארצות ערב.

אני רוצה לציין, שלפי דעתנו, אין דבר יותר קל,
מבחינת מורמלית, מאשר שלום בין ישראל ומצרים ובין ישראל וטוריה, אם היא חרצה
לדבר על שלום. השאלה המסובכת ביותר היא הגדה ורצועת עזה. בהעריכנו שהשלום איננו
כל כך קרוב הצענו, שבמשך הזמן נעשה משהו פוזיטיבי וקונסטרוקטיבי, שיכולה להיות
לו השמעה באיזור, שנעשה משהו בטוח של פלסטינת לשעבר. נפגשנו עם העם הפלסטינאי,
שהוא המוסר העיקרי, ועם הפליטים, ונדמה לנו שאפשר לפתור אתם את השאלה. לפתור,
לא בדרך של כפייה, אלא במתן זכות להגדרה עצמית של העם הזה, דהיינו, שהוא יבחר
את הנציגות שלו שתיכנס למשא-ומתן עם ישראל על גבולות, על בטחון, על כלכלה, על
פתרון שאלה הפליטים וכדומה. כלומר, לפתור שאלה חלקית ונפרדת כאד בשפה זה, אשר
תשמיט את הקרקע גם מההת רגליהן של הארצות הערביות המתערבות בענין שנצליה לפתור
אותו, ואשר תשמיט את הקרקע גם מההת רגליהן של מעצמות זרות שבוחרות בענין לטובתן.
זכות הגדרה עצמית ניתנת לעם הנמצא בכיבוש ולא לאחר, כדי שיוכל לבחור נציגות כיבוש.
דבר זה איננו הלוי בזמן, אם הוא נמשך שלוש שנים, שלוש חודשים, או שלוש שנה.
רומיה הצארית הייתה אימפריה גדולה שבהתורסיה היו ארצות שונות, שבהן תבטיחו לעמים
זכות הגדרה עצמית בתנאים של כיבוש. אם העם הפלסטינאי נמצא בתחום של ישראל, הרי
זה מחייב להעניק לו זכות של הגדרה עצמית כדי שיוכל לנהל משא-ומתן עם ישראל על-ידי
נציגות נבחרת. בדרך כזו היינו יכולים לפתור בינתיים שאלה רצינית מאד, ולשפר בכך
את מעמדה הבין-לאומי של ישראל, וגם את מעמדה באיזור. זה יכול להיות קלף חשוב
בטענות שלנו עם מצרים וטוריה ועם המדינות הערביות האחרות אשר מתערבות בסכסוך
הישראלי - ערבי.

הכוונה שלנו הייתה, והיא נשארה, שישראל צריכה
קלפים לקראת השלום. אנחנו סבורים שדבר זה לא יחליש אותה, להיפך, זה יכול לחזק
אותה, אם היא חאמר באופן עקרוני מה היא חושבת על השלום הישראלי-ערבי, עוד לפני
שיושבים מסביב לשולחן תדיונים. צריך לנסח את מדיניות השלום בצורה כזו שתדבר
יעזור לנו לגייס ידידים בזירה הבין-לאומית, ויקשה על הערבים להמשיך לנהל את
המדיניות של לא-שלום, לא-משא-ומתן ולא הכרה בישראל.

שר החוץ א. אבנר:

ב-1 באוגוסט 1967 קבלה הכנסת החלטה תקובעת,
שישראל תקיים את המצב הנוכחי לפי הסדרי המסכת
האש, ובעת ובעונה אחת היא מוכנה לנהל משא-ומתן ישיר על חוזה שלום. בהחזה שלום
יקבעו את תנאי הדו-קיום בין ישראל וכל אחת מן המדינות השכנות. החלטה זו נתקבלה
על-ידי הכנסת ברוב מכריע. הכנסת קבלה באותו כיוון החלטות נוספות, שאושרו לפני
שבועיים. אני מציין במיוחד את ההיקף הרחב של תמיכת הכנסת באותה נוסחה. אינני
סבור שיש ממשלה בעולם אשר מדיניותה הבין-לאומית נחמכת תמיכה כה רחבה בעם, כמו
זו של ממשלת ישראל לפי הנוסחה הזאת. אותה החלטה משקפת את דעתנו כי נצחון התבוננותנו
יוצר תנאים לקידום השלום. ומאז ואילך מתנהל ויכוח בין-לאומי רצוף וסוער בו פיתחנו
את עמדתנו ביתר פירוט ובהירות, לאמור: קיום המצב הנוכחי נחוץ לבטחוננו עד שיווצר
מצב חדש, מצב של שלום. השלום יושג על-ידי משא-ומתן כמקובל בחולדות העמים, ואין א
הקדימים לחשגת הסכמים בלי משא-ומתן. ובאותו משא-ומתן ייקבעו גבולות מוסכמים
ובטוחים. אנחנו הבחרנו, כי בכל מקרה הגבול יהיה שונה מן הקווים הקודמים, אך
לא דאינו למרס כמרהסיה ובלי הקשר של משא-ומתן, את הרעיונות המסויימים והמפורטים
שלנו על הגבול הרצוי בין ישראל ובין כל מדינה ערבית שניה. הוספנו, כי גם אחרי
קביעת הגבולות החדשים יהיה צורך בהסדרי בטחון אשר ייחללו אל קביעת הגבולות
החדשים, וברור כי פתרון בעיית הגבולות והסכם על הסדרי בטחון במסגרת של חוזה
שלום יפתור ממיילא את שאלת מיקומם של כוחות. לאחר שידוע מה הגבול ומה ההסכמים
הבטחוניים, הרי שאלת מיקומם של כוחות צבאיים באה ממיילא על פתרונה.

שר החוץ א. אבנר

זו עמדתנו. הסברנו אותה, ויש עקבות השוברים של אותה מדיניות, בדבריהם של כמה מנציגות מדינות, וגם בהחלטה שנחקלה על-ידי מועצת הבטחון. אותה החלטה איננה סותרת או פוגעת בעקרונות עמדתנו. היא סותרת לחלוטין את התביעה הערבית לפינוי שטחים לאלתר ללא שלום, וחיא אומרת להשיב שלום שיכלול כעת ובעונה אהה כמה גורמים. ההחלטה איננה מציעה הזזת כוחות ישראל מקווי המסקה האש לפני בטחון ישראל על-ידי השבתם של סעיפי השלום שבאותה החלטה, לאמורו שלום, גבולות מוסכמים, שיטת הפשי, ולא כעיקרון אלא מציאות, והכרה ערבית. פירוש הדבר שאם יש קמרון עכשיו, ויש קמרון, הוא נובע מהעובדה שמדינות ערב אינן מקבלות אותם תנאים שבלעדיתם אין להעלות על הדעת שינוי המצב הקיים או התקדמות לשלום. הם לא מקבלים את העיקרון של כינון שלום, קביעת גבולות מוכרים, חופש שיטת כחובה המשתקפת במציאות, ואינם מקבלים את העיקרון של חובת הכרה בעצמאותה של ישראל ובריבונותה.

השאלה היא אם במצב הנתון על ישראל לתעניק יחר פירוש לתפיסתה, ובפרהסיה. זה נושא הנדון בוועדה זו ובמשלה. אני סבור שאין חבונה בכך שנרחיק לכת מעבר לנוסחת המוסכמת. כמה הדברים אמורים? - בפרהסיה. מאידך, אנחנו מעבדים רעיונות מרעיונות שונים לבני המונת השלום, כפי שאנחנו רואים אותה, עם מצרים וסוריה. הממשלה, משרד החוץ וגורמים ממשלתיים אחרים חייבים לנתח את כל האפשרויות, אבל אינני מסכים עם הדברים שנאמרו, שנעשה דבר גבון אם נחליט ונפרסם לא רק עקרונות, כפי שהחלטנו ופרסמנו, אלא גם תכניות שלום מפורטות. אינני סבור שיש בהסכמות מקרה של משא-ומתן חד-צדדי המתנהל לאור זרקורי הסלביזיה, ושל מדינה אחת המתמקחת עם עצמה בפרהסיה. אם נשחק שח-מט עלינו להבטיח לעצמנו שנוצח, אולם גם מבחינה עקרונית ותכנונית נעשה משגה אם נקבע בתודעה העולם את הגבולות המוסכמים הרצויים לנו. זה היה הישג לא מבוטל להביא כמה גורמים בין-לאומיים כבדי-משקל להודעת מפורשת שיש צורך בגבולות חדשים, שונים מאלה שהיו. זה הישג לא מבוטל שתבאנו את מועצת הבטחון לעיקרון זה. ויש תוספת רצינית, שאולי היא מצלצלת כמליצה בעלמא, אבל הדברים נאמרו גם באמצעות נציגים בין-לאומיים וגם באוזני העולם הערבי, שאם ישבו אהנו ליד השולחן, הם ישמעו מאהנו הצעות סבירות שיביאו בחשבון את האינטרסים והכבוד של כל המדינות הנוגעות בדבר, וימצאו אצלנו חחירת ורצון להגיע להסכם והקמת מבנה יחסיים יציב. אבל כשמרחיקים לכת ואומרים מה היא הארץ, ושואלים היכן הוא הגבול, הרי אנחנו משיבים: חבואו לשולחן המשא-ומתן ונספק את סקרנותכם במלואה.

אני חושב שזו עמדה רגילה, מקובלת ומובנת ואין צורך לסטות ממנה. הדברים אמורים בנקודה האחרונה לדברי חבר-הכנסת מיקונים על גילוי קלפים. אינני יודע לשחק קלפים, אבל יודעי דבר אומרים לי שלא מקובל שאחד יגלה קלפים בעוד שהאחר משחק פוקר.

אני מחייב מאד - אילו רק אפשר היה לקיים דיון שקט ובלתי פומבי - שניסור את עצמנו ונמתח את שרירי דמיוננו לשלום. כאשר עושים את הסאטן האינטלקטואלי הזה, המתבקש לדעתי, יש פלישה של עיני הציבור לאותו דיון, ואחר-כך עריכת מסמך נגד אלה המעמידים על דעתם אפשרות שהגבול הסופי יהיה שונה מן המסקה האש. אורירת זו איננה נוחה לקיום הדיון, אבל יש זרועות בממשלה, שלומדות את הבעיות. מה מה פירושו של חופש שיט? - תאם זו הצהרה? תאם זה עיקרון? האפשר לקיים חופש שיט ביט-סוף בלי נוכחות? מה הן האפשרויות לגבולות מוסכמים ובטוחים? הסלה "בטוחים" מזמינה בדיקה גורמי הבטחון שלנו, ועלינו ללמוד מה בעיני אנשי הבטחון נחשב כגבול בטוח במקרה של חוזה שלום. אנחנו אומרים "חוזה שלום". מה הרכבו ומבנהו של חוזה שלום? מה התקדימים? מה הוא קובע? מה הערובות? גם ענין המידע סעון בדיקה. האם יש לזה משמעות או לא, בעיקר לאחר הנסיון הדומי שהיה לנו במאי 1967. האם כל הענין הוא אשליה או שיש תקדימים מהם ודרכים במקום זה או אחר, שהופכים את הדבר הזה לאפשרות.

שר החוץ א. אבנר:

כדאי המאמץ להחליף דעות בהתמודדות שלנו עם ארצות ערב. אני סבור שעמדתנו היום היא נכונה. לומר להם: אנחנו מוכנים להחליף מצב קיים במצב של שלום. לדון בבעיה של גבולות מוכרים ומוסכמים, בבעיית השייט ובשאר העניינים שבלעדיהם אי-אפשר לפרק את המציאות הקיימת. ונעשה הכל כדי שיבינו שהודעה זו שלנו היא כנה. אני חושב שיצאנו ואנחנו יוצאים ידי חובה זו.

היו"ר ד. הכהן:

הוועדה תנוג לפי התקנון, שבסעיף 85 נאמר: "(א) בענין שאינו הצעת חוק ואשר נמסר על-ידי הכנסת לדיון אחת הוועדות, תביא הוועדה את מסקנותיה לידיעת חברי הכנסת על-ידי הנחתן על שולחן הכנסת, אלא זולת אם החליטה הוועדה, מטעמים מיוחדים שתציין בתחילתה, שלא לפרסם מסקנותיה, והוועדה דשאה שלא לפרסם את הטעמים להחלטתה. מסקנות של ועדה שיונחו על שולחן הכנסת - יונחו בצירוף מסקנות המיעוט או חבר בודד של הוועדה, אם היו כאלו."

אני מודה לחבר-הכנסת מיקוניס.

(חבר-הכנסת מיקוניס עוזב את הישיבה).

היו"ר ד. הכהן:

אני מציע שננסה הודעה קצרה, שייאמר בה כי הוועדה קיימה דיון בהצעתו של חבר-הכנסת מיקוניס,

ונניח אותה על שולחן הכנסת.

אני מציע שחברי-הכנסת חזן, סרלין, צדוק ואנכי

ננסה את ההודעה.

ח ו ח ל ט: יושב-ראש הוועדה וחברי הכנסת חזן, סרלין, וצדוק ינסחו הודעה שתונח על שולחן הכנסת.

6. דיווח של שר החוץ לקראת נסיעתו של ראש-הממשלה לארצות-הברית

שר החוץ א. אבנר:

נודע לי רק אחמול כי אתבקש לקיים את הדיון הזה בוועדת חוץ ובסחון. לא ידוע לי למה התכוון ראש-הממשלה כאשר הוא היה מיועד לפתוח את הדיון הזה. אני מניח כי מדובר באותן בעיות המתעוררות לרגל נסיעתו הקרובה לארצות-הברית וקנדה.

אין לי ספק שהרקע הציבורי לשאלה הזאת נוצר על-ידי הבעיה שתחייבסתי אליה זה עתה. פורסמו והופצו בציבור דברים חסרי יסוד על הנושאים שיתעוררו בדיונים בוועידת נגסון ובטכסאס ועל המשמעות והסגמה של הדיונים וההתייעצות המחיימים עכשיו בממשלה.

אני רוצה לציין קודם כל שני דברים שלא היו בכל הדיונים בממשלה ובוועדותיה. לא הוצע אפילו מעט אחת שחבוא הסורה בעמדת הממשלה, זו המוכעת בהחלטותיה ובהחלטות הכנסת, כלומר, הקו הזה שאנחנו נקיים במלואו את המצב הנוכחי עד אשר נגיע לשלום בדרך של משא-ומתן ישיר. עמדה זו אין עליה שום ערעור ולא הוצע אפילו שנעזין בה מחדש. דבר שני לא היה שום דיון על אותה חמונה דמיונית המצטיירה בעהונות וככמה קריקטורות, כאילו אנחנו גורסים חלות הדדית בין בעיית הנשק שאנחנו חובעים, ובין מעגל עמדתנו לבני השטחים. אני סבור שאפשר נכתב או בעפרון לסלף מציאות כלשהי סילוף יוחר יסודי ומרחיק לכת מאשר על-ידי התיאור הזה. כאמור, החמונה הזאת קנתה מחלכים בציבור, והיא, לדעתי, נובעת ממסע ולא מסתם היסח דעה. ובוודאי אין כאן הדומה לא להצלחת השליחות הזאת ולא לקיומו של אותו ליכוד, שהוא, לדעתי מוצדק על-פי אחדות הדעים השוררת, בתוך ציבורנו.

שר החוץ א. אבנר

ברצוני לחזור אל השאלה שניסחתי אותה והשבתי עליה בתשובה על דברי חבר-הכנסת מיקוניס: -
היש צורך לשנות את העמדה המוצהרת של הממשלה לגבי הגבולות והשטחים? - אני מגיע לתשובה שלילית לגבי שני המישורים. הדבר הלא מתבקש ממעמד כלשהו, וביחסי ישראל-ארצות-הברית אין מתבקש שום שינוי בעמדה לגבי המהלך הקיים של שליחות האו"ם באיזור.

אשר לארצות-הברית: ככל שמדובר בעקרונות ההסדר, הרי אין חילוקי דעות בינינו ובינה. עמדת ארצות-הברית באה לביטוי בנאום הנשיא ב-19 ביוני ובנאום נציג ארצות-הברית באו"ם ב-15 בנובמבר, שם נאמר שאחרי הפסקת האש צריך לבוא שלום, ואין לשוב למצב שהיה קיים ב-4 ביוני, אלא יש לקבוע גבולות מוכרים ובטוחים. בדברי נציג ארצות-הברית נאמר ביתר בהירות ופירוט, כי המושג הזה "גבול מוכר ובטוח" הוא מושג נבדל גם מהקווים של שכיתת-הנשק וגם מקווי הפסקת האש, שהרי קווים אלה אינם הולמים את המושג "גבולות מוסכמים ובטוחים". כאשר הוא שאל את עצמו מהו הגבול השלישי המרחף בחלל העמיד, הוא אמר: זה הגבול שהמדינות צריכות לעבד בעצמן ובהדדיות. עליהן מוטלת האחריות, והגבול יהיה קיים כאשר הצדדים יסכימו עליו.

התיאור העקרוני הזה אינו שונה מהעמדה הישראלית. אין זאת אומרת שאם נבוא להרגס את האלגבר הזאת לאריהמטיקה נוכל לומר שארצות-הברית התחייבה להזדמנות במושגים שלנו על המפה לגבי הגבול המוכר והבטוח. הואיל ויש הסכם עקרוני, הואיל ואין צורך ותבונה בתרגום מאלגברה לאריהמטיקה, מפני ששום צד ערבי איננו מוכן לכך, אינני מוכן ואינני יכול להבין מדוע להקדים את ההחלטות עם ארצות הברית על-ידי השוואת בין המושגים שלנו לשלהם למטרה הסופית.

היו נטיונות להתוהו על קנקננו על הגבולות, ואמרו: אנחנו יורעים שמהו שונה יקום, מהו הדבר השונה לפי הפיסתכס? ועל כך אמרנו: אנחנו בעצמנו לא נדע, ובוודאי לא נודיע, עד אשר יהיה משא-ומתן עם ארצות ערב, ומדוע נקיים משא-ומתן עם ארצות-הברית על הגבול עם מצרים? ולמה נקיים משא-ומתן עם בריטניה על הגבול עם ירדן? - הלא לא היה לנו מלחמה לא עם זו ולא עם זו. לכן אין שום צורך למשא-ומתן אהם לגבי גבולות עם מדינה אחרת שאיננה משתתפת בדיון.

בחודש יולי הוקמה בארצות-הברית ועדה שהתחילה לחטט בנושא הזה, ובראשה עמד כנדי, כיועץ מיוחד לנשיא. מאז התפרקה הוועדה ובנדי עובד כיום במקום אחר, והם החליטו לא לקבוע לפני המשא-ומתן דעיונות מחודשים לגבי החוצאות של המשא-ומתן. המצב ישחנה בוודאי אם תגלה ממשלה ערבית רצון או נכונות לקיים משא-ומתן איתנו. אולם ארצות-הברית סבורה כיום, כי אין איתנו עומדים ערב מעמד כזה. על כן לא מקרה שממשלה ארצות-הברית לא בקשה מאיתנו להבהיר לה את החמיסה הטריטוריאלית שלנו. אילו רצתה לעשות זאת היא לא צריכה היתה להסתכן למעמד הזה של פגישה. היו פגישות במישורים שונים. היתה פגישה עם הנשיא ב-20 באוקטובר והוא קבע את שלושה - ארבעה נושאים שהוא רוצה להחבטא עליהם. על הנושא הזה הוא לא אמר דבר וחצי דבר מפורש פרט למנייה אלינו לא לנעול את שערי האפשרויות. אני בטוח שהוא יאמר זאת לראש-הממשלה, ולא ישאל מה איתנו סתכוונים לעשות בשכם או באל-עריש במקרה של משא-ומתן. אא הוא לא יבקש דרך ניסוח. הוא עלול לבקש שלא ייקבעו אצא עובדות שישללו אפשרות של משא-ומתן. אני מניח שבמירב הגמישות, לפי העמדה שלהם, ייאמר לראש-הממשלה: אל תכבילו את ידיכם. אל תתחייבו מעשיית או נפשית עם הצעות מרחיקות לכת לפני שנהייאש בולנו מסיכויי המשא-ומתן לשלום. כלומר, הם מסתמכים בסטטוס-קוו. אצלם יש ספק אם איתנו מסתמכים בו. אני חושב שזה יהיה נושא לדיון. כלומר, סטטוס-קוו לגבי קיום הפסקת האש ולא לקבוע החלטה סופית לפני שיש משא-ומתן על שלום.

דרך הצינוורות הדפלומטיים נזדמן לנו ללמוד מה הכוונה של הנשיא או של יועציו לקראת ההתייעצויות הללו. נשיא ארצות-הברית לא הזמין את ראש-הממשלה על-מנת להסתכסך איתו או להזמין החמודדות מתוהה. על כן אינני מציע שנלך שם בעצבנות שבאה לידי ביטוי בעיונות. ידוע לנו שכוונתו לדבר על הבעיה הטריטוריאלית במושגים הכלליים, ברוח נאום גולדברג ב-15 בנובמבר, נכונות למשא-ומתן ואי-עשיית דברים שיש בהם כדי למגוע בסיכוי של משא-ומתן. כלומר, לא להודיע על סימוחים, לא לומר שכל הענין הזה הוא סגור ונעול, אלא לומר שהעניינים הם במישורים ומתוחים.

שר החוץ א. אבנר
החעלה פתוחה לכל, יש נסיגה חלקית של ישראל,
וחוץ כדי נסיגה יהיה משא-ומתן כדי אלדעת היכן
להמשיך את הנסיגה. אני שפכתי צוננין על דעיון זה ואמרתי, שדווקא שם הכל כדוך
ומשולבאט יחד. הבעיות השונות שם אינן ניתנות לתמורה, או שלא פותרים דבר, או
שפותרים הכל, דחיינו: חופש השיט, ויתור על לוחמה, קביעת הגבול הסופי, ושלום.
הוא קיבל זאת כאכזבה, אבל סבחינה הגיונית לא סתר אטאט את הדברים.

שר החוץ א. אבן

יארנינג הבחין שהעמדה של מצרים בסואץ נוקשה יותר מעמדתם לגבי מיצוי אילת. אמרתי לו, שמבחינה עקרונית הבעיה היא פשוטה, אולם לאחר מה שקרה לנו, הרי המושג של חופש שיט במיזרים מחייב משהו ממשי ולא סתם הודעות או הצעות. הוא סבור שמצרים אחוזה בוויכוח פנימי סוער ונמרץ, כשיש מי שאומר לו לא להגיע להסדר, ולדבר עם ישראל לשון אחרת, דהיינו, דיבור של מלחמה. ואפילו שהדיבור הוא על פתרון מדיני, הדעה היא שצוי לדבר אחנו על פתרון מדיני מתוך עמדה של כוח ולא מתוך השפלה ובושה. לדעתי, זו אסכולה אשר קובעת בעמדתה של מצרים. מצד שני יש במצרים הסוברים כי הזמן לא יביא פתרון מדיני, ולפיכך יש להתאחז בשליחותו של יארנינג ולהציע הצעות.

יארנינג מתרכז במצרים מפני שהוא חושב שיש שם יותר אפשרות של יוזמה בלתי מותנית בהסכמתם של אחרים. כשהוא לומד את הבעיות מבחינה אובייקטיבית הוא סבור שהחומר פחות מסובך ויותר פשוט מבחינה אובייקטיבית. הסכמתי לזה ואמרתי שההסכמה איננה מוכיחה שהגיון הוא השולט במדיניות הערבית.

ב-26 בדצמבר יצא ~~בא~~ יארנינג לקהיר. עכשיו הוא בקפריסין ולא שמעתי מה ההגובות המצריות לרברים שלנו.

הכוונה היא לבנות את החיק לגבי המצב באיזור, והדברים כיום הם, שישראל הציעה שלום וסדר יום, ולמי שעה זה המסמך היחיד בתיק. לדבר זה יש חשיבות מיוחדת לגבי גורמים אחרים העוקבים אחרי שליחותו של יארנינג.

אמת-מידת לצניעות של יארנינג היא בכך שיש לו זחירות בהתבטאות, בצורה מופלגת. המצב כיום הוא כזה שלא יכולת להיות פענה שישראל איננה מסייעת לשליחותו של יארנינג.

המישור היחיד, שאולי יחייב להגיש הצעות שלנו לגבי הגבול, יהיה אם נעמוד לפני מצב שירדן או מצרים - ובמקרה זה ירדן יותר ממצרים - מפני שירדן שולח אלינו כל מיני אותות ~~אמאמאמא~~ ומופתים כצינורות שונים, שאחרי הפסגה ירצה המלך לקיים מבע אתנו. לקראת מצב כזה נצטרך להגיע לכמה הכרעות על הנחיית המצע, אם נקיים אותו. אבל גם הדבר הזה רחוק לפחות כמה שבועות, והוא מחייב לימוד, לפנן, ומחשבה, אבל בשלב זה עדיין איננו מחייב הכרעות ממלחיות.

לעומת האופי המעורפל של הבעיה הטריטוריאלית ובעיית השלום, יש כמה עניינים שיעלו לדיון יותר בהיר וברור בשיחות בארצות-הברית. אנחנו רוצים לקיים שיחה יסודית מאוד על השאלה שנראית לי מרכזית בשאלה זו, והרבה יותר דחופה מגורלה של שכס ואל-עריש, וזו השאלה של ההתבצרות הסובייטית באיזור. האסטרטגיה הכוללת שלנו, שהיחה מוחרפת לנו ולא-רצות-הברית, היחה שנצל את המציאות על-מנת ליצור לחץ של מלקחיים על הערבים. יש מציאות שהערבים רוצים להחליף אותה, אבל הם צריכים להשתכנע שזה בלתי-אפשרי, ואז יעמדו לפני ברירה של הנצחה המצב הקיים או שלום. האסריקאים הסכימו אתנו שהחודשים שעברו מאז המלחמה חזקו את העמדה הזאת. הערבים חפסו את העובדה שמה שחשבו להשיג למחרת הקרבות - לא יהיה. ומה שהיה בשנת 1956 - לא יקום ולא יהיה. גם הסובייטים הגיעו להבנה כזאת, וזה מתברר מהנאומים שלהם. מי שמנחה את הנאומים האלה רואה ניסוחים של הפשרה, שלדעתי איננה כנה, אלא הכסיסית וההחשבות במציאות. אבל כל ההגיון הזה תופס אם לא יכנס גורם אחר. כלומר, יש דרך שלישית שבה אפשר לשנות את המצב הקיים על-ידי - או מלחמה או הפחדה, וצריך לדון על אפשרות כזו כשיש קרוב ל-5,000 מומחים סובייטיים במדינות הערביות, וכאשר במישורי המיקוד שלהם משרתים הסומחים האלה והם יותר ויותר מבצעים. כאשר יש 45 אניות סובייטיות בים-התיכון, וכאשר היחס בין הצי השישי והצי הסובייטי, שלפני שלושה חודשים היה חמש מול אחד עומד כיום ביחס של חמש מול שתיים-וחצי. כלומר, נוצרות עובדות חדשות שמחייבות דין ודברים, לא רק חילופי הערכות עם ארצות-הברית, אלא גם האם עומדת ארצות-הברית לעשות משהו מול ה תופעה זו. אני חושב שזה תנושא המרכזי.

אם נישאל מה אנחנו הושבים לעשות, האם יש לנו
חשובה?

א. רימלטו

שר החוץ א. אבנר

יש לבעיה זו חסודיה מסוימת. הדבר הזה נדון
ב-20 באוקטובר בהרחבה, וביוזמתו של ג'ונסון.
האמריקאים נכשלה, הוא ערער על כך ואמר שזו רק חצי אמת, היא נכשלה כלפי נאצר
אשר לא התחשב לא באמריקאים ולא בנו, אבל הוא הוסיף ואמר: אבל ההתחייבות שלנו
פעולה ופועלת בתחום לא פחות חשוב - ברית-המועצות. ועוד הוא אמר: כיצד קרה שהמלחמה
היתה מאוחרת ולא היה לכם לדאוג לברית המועצות? - זה תודות לכך שאני, ג'ונסון,
הרמתי את שמופת הטלפון ב-5 ביוני ואמרתי דברים ברורים מעבר לקו. היה זה מצב איום,
האיום ביותר במשך תקופת כהונתי. עימות כזה לא היה מאז משבר קובה. אבל כאשר הנהתי
את השופרת היה לי ברור שהמלחמה תהיה לוקאלית ולא גלובלית.

בגלסבורו שוב עלה הנושא הזה לדיון בין קוסיגין
וג'ונסון. קוסיגין היה יהיר רבוע. הוא אמר לג'ונסון שהוא בא מעצרת האו"ם ושהצעת
ההחלטה היוזוסלביה התקבל ב-83 קולות. הוא היה במצב רוח שיהיה לו בסיס בין-לאומי
על פינוי לאלתר ובלי שלום, ואם ישראל לא תצויה, הרי ברית המועצות, שגבולה קרוב
למזרח-התיכון, תצטרך לשקול מה לעשות כדי לבצע את ההחלטה הבין-לאומית הזאת. מאוחר
רבע התחילו האמריקאים לעבוד כדי להבטיח שהצעה זו לא תתקבל. זאת אומרת, כאשר הם
ראו שזה הפירוש שהרוסים נוחנים להצעה ההחלטת הזאת, הם התחילו לעבוד באו"ם בצורה
רצינית יותר. כנראה שבאותה הזדמנות אמר ג'ונסון לקוסיגין: אם אתה רוצה שנעמוד מן
הצד - העמוד גם אתה מן הצד. כנראה שאותו מעמד היה חסור מאד. הוא אמר לי, שב-5 ביוני,
נוסף על השיחה הטלפונית הוא הזיז גם את חצי השישי כ-300 מיל. כלומר, יש הקפאה
הדדית של שני הענקים. מאז היתה ההתפתחות הזאת יש הפגנות ימיות ואוויריות, נמשך
תזיון, ויש הדירה הרבה יותר עקבית של מומחים. התקדים של טייס סובייטי בחיפן עלול
ליצור רושם מסויים גם אצל נאצר.

ר. ברקת

האם עניין הטייס בחיפן הוכרר סופית?

שר החוץ א. אבנר

כן, האמריקאים סבורים שזה נכון. הם פנו לכמה
ממשלות באיזור, לרבות אלינו, כדי להפנות את

חשומת הלב לכך.

אינני סבור שיש ניגודים לגבי הערכות מודיעיניות.
לגבי הסקת מסקנות, האמריקאים חרדים. הם סוענים
שטייסת או שיטת שבקרה זה דבר שאיננו משנה את מאזן הכוחות, ואילו אנחנו סבורים
שגישתם היא מרגמטית במקצה, מפני שמה שחשוב במזרח-התיכון זו לא דווקא המציאות,
אלא השתקפות של מציאות בחודעה, והשתקפות של טייסת היא בחודעה הערבית שבמזרח-התיכון
דבר קיים.

ח. לנדאו

האם הכללנו גם את הנזכחות הסובייטית בים-סוף?

שר החוץ א. אבנר

כן. אנחנו נביא את כל הנתונים שלנו ונציין, שאנחנו
פחות מעוניינים בהפגנות, אם כי אין אנחנו מזלזלים
בזה, והתביעה העיקרית שלנו היא הענות לתביעות הממשיות שלנו לנשק. מה שנעשה כיום
יקבע את המצב כעבור שנה, והתוצאה המדינית-פסיכולוגית של הענות או אי-הענות מורכבת
כיום, ואם היא איננה מורגשת היום, היא תורגש מחר או מחרתיים.

ביקשנו בשעתו מאמריקה מספר מוגבל של מטוסים,
בסך-הכל 77 - 50 - 50 מטוסים ו-27 מטוס סקיי-הוק, וזה על סמך הנחה שנקבל מצרפת
100 מיראז'ים - 50, הנמצאים בשלב הסופי של תייצור שלהם, ו-50 שנזמין. ציינו שאם
לא נוכל להזמין את 50 המיראז'ים בצרפת, נבקש להזמין אצל האמריקאים 77 פלוס
50. הדברים האלה נאמרו על-ידי האלוף וייצמן בביקורו באמריקה וחשבוהם של האמריקאים
היתה שהבקשה סבירה, אבל לא הגיעו למסקנה ביחס למועדים. הם לא ראו את בקשתנו כדחופה,
אלא כמזדקת.

שר החוץ א. אבנן

הם כנראה כבר החליטו להוסיף 27 מטוסים מסוג סקיי-הוק, על ה-48, זה לפי הנטיות שאנחנו שומעים. הם אמרו שבקשתנו ביחס למטוסים מסוג מנטום היא מוצדקת, אבל אי-אפשר לומר שזה נחוץ עכשיו. שיקול הדעת היה חיובי, אבל לא דחוף. אפוא שלחנו לשם גם את הרמט"כל בעת ביקורו האחרון שם, כדי להוציא אותם מהרגשת זו. ציינו כי סייסים מצריים מתאמנים במסמכה על המטוס העל-קולי מסוג מיג 23. הנשיא ג'ונסון התחייב התחייבות עקרונית שייענה לחביעות ישראל בלי להיות "פיקיון", בלי צרות עין, ובלי דקדוקי עניות. אני חושב שהוא רוצה להענות לבקשותינו ואין ברצונו לחולל סערה. נראה מה יצא ממזב זה. הם אמנם חייבו אותנו בצנזורה, אבל הם חדלימו מפני שלהם אין צנזורה ויש מי שמדליף.

הצרפתים מפיצים בשגרירות האמריקאית במריז, כי אסופו של החרגיל המסובך הנוכחי הוא, שהם יעתיירו מיראז'ים על כל העולם, ואמנם, האמריקאים אינם מקבלים שם רשם שעניין זה נהרץ מבחינה שלילית. קוב-דה-מררויל אמר שיהיה דיון בסוף חודש ינואר, והוסיף ואמר: בזמן האחרון היה שקט באיזור התעלה, בשעה שכאשר באנו להכריע בשאלה זו בזמנו היו תקריות באיזור התעלה, וכן פוצצו בתי-הזיקוק. כאילו הדבר מוחנה בשקט בעת הדיונים וההכרעה. מכל מקום, באמריקה נסעו כי אסור להביא בחשבון אפשרות חיובית מצד צרפת. המיניסטר שדרשנו נדרש מיד, ונצטרך למסור הזמנות נוספות במקרה שהעניין הצרפתי יעוכב או יבוטל. נצטרך למצוא דרך להסביר לג'ונסון, שאם הוא סבור שדבריו בגלסבורו והתערבותו בחודש יוני הייתה צודקת, הרי עליו לדעת שחשובה נוכחותו כאן. נניח שתגובת האמריקאים תהיה שהם צריכים להתחזק כאן בדרכים שונות, ואחת הדרכים לכך - אני אומר דברים שנאמרו ולא ניתוש - אחת הדרכים שלא תהיה חריגה סובייטית נוספת היא באספקת נשק מוגבל לירדן. אין לי ספק שיחד עם השהיה על אספקת המטוסים הם יכרכו גם עניין זה. הם לא יבקשו מאתנו הסכמה או חרועת שמחת ורצון, אלא שלא נתנגד להתנגדות פומבית. רוסטוב אמר: אתם תחליטו, אנחנו לא רוצים לתחליט. אנחנו יכולים להיות גם אם יש כמה מטוסים סובייטיים בירדן. מק-נמרה רצה לכלול את הדברים כבר בעת ביסול ההקמאה בעניין הסקיי-הוק, אלא שג'ונסון הכריע נגדו בחודש אוקטובר ואמר, שזו התחייבות בלתי מוחנית ואי-אפשר להוסיף תנאים. אבל נאמר כבר אז שזה יכול להיות בעסקה חדשה.

המשלה דנה גם בבעיה חזאה וקבלת הערכות. הסיכום של אנשי בטחון היה, שאם הסוגים אינם מסוכנים באיכות ובכמות, יש לנו עניין בסחונת סברית-המועצות לא תימצא שם. אם אפשר להשיג את הדרוש לנו וגם לחזק את אמריקה באיזור, אל לנו לנעול את הדלת בפני הדבר הזה. אבל זו חוות דעת בסחונת, וראש-המשלה יצטרך לפעול לפי הצרכים. אולי הדברים לא יהיו מוחנים כל כך.

אנחנו מודים לשר החוץ.

היו"ר ד. הכהן:

ברור לכולנו שנשיא ארצות-הברית לא הזמין את ראש-המשלה כדי להסתכסך אתו, אבל אני חושש שנגיע להתנגשות עם אמריקה כאשר ידובר על הסכם הסכם ביחס לנוכחות הסובייטית באיזור שלנו. לארצות הברית ולברית המועצות יש הסכמים שונים, כגון: ביחס לנשק גרעיני, ביחס לניסויים גרעיניים, ביחס לפעילות לברליון, אבל אין הסכם אשר כולל את האיזור שלנו, ושום הסכם, ולו הטוב ביותר מבחינתנו בין האמריקאים והסובייטים, לא יכלול את האיזור שלנו, מאחר שהסובייטים הצליחו כאן מאד. אני אומר את הדברים מתוך שיחות שלי עם אמריקאים שונים. במידה מסוימת אנחנו בעיניהם כהתחייבות שיש בה מעמסה. הם טוענים שהם אבדו את מצרים, סוריה, אלג'יר ותים, ושם עומדים לאבד את סודאן ועיראק, וכי פשוט יש להם מעמד רק בסוניס, ירדן וסעודיה, ואין אמריקה יכולה להרשות לעצמה לאבד גם אותן, וכל התחייבות של אמריקה כלפינו מעמידה אותם במבחן.

אם כן, ראש המשלה לא יעמוד אמנם לפני נשיא שרוצה להסתכסך אתו, אבל אין ספק שהאמריקאים יעמידו לפנינו גם את העניינים שלהם, והעניין שלהם ביחס לנוכחות הסובייטית באיזור הזה הוא עניין רציני.

ג. מאיר:

אני רוצה לברך על כך שהממשלה לא נחפתתה להיכנס עכשיו לוויכוח, שפעם בוודאי נעמוד לפניו, אבל אין צורך לשבור עכשיו כלים מחוץ הנהגה שפעם יהיה צורך להחליט על "סרויס" אחר. אני משוכנע שאם ראש-הממשלה יישאלה על-ידי ג'ונסון, יש לו תשובות מצוינות. הוא יוכל להסתמך על עמדות הממשלה ועמדות הכנסת, ולמי עמדתם של הערבים אין לנו כל צורך וכל אפשרות לתת תשובות למישור מהערבים. יתר על כן, אפילו הייתה מחקיימת מחר פגישה ושיחה עם חוסיין, הייתי אומרת שעדיין אין אנחנו מחוייבים לגלות קלפים. אני סבורה שלפגישה ראשונה אין אנחנו מחוייבים לבוא אל חוסיין ולומר לו: אדוני המלך, אנחנו מוכנים לתת לך את זה וזה. אני הושבתה שיש לנו דרישות מהמלך בטרם אנחנו ניבשים לבעיה של הגבולות וויחורים. על אדמתו של המלך יש צבא זר שאתו לא היה ואין לנו אפילו הסכם על המסקה אש, וזה הצבא העיראקי, שלמדנו על פעילותו המעשית. אבל ענין זה איננו עומד עכשיו על סדר היום.

שר החוץ אומר שקרוב לוודאי שבשיחות עם ראש-הממשלה הועלה שאלת הציוד לירדן. כבר עמדנו לפני מצב דומה כאשר החקיים הריון על אספקה טנקים, והדבר צויין בזכרון דברים שנכתב. גם אז אמרו לנו האמריקאים: אנחנו יכולים להתקיים גם בלי טנקים לירדן, ואנחנו רוצים לדעת מה דעתכם. בלי הסכמתכם לא ניתן להם. אז אמרנו שני דברים: לנו יש ענין בכך שלא יהיו שם טנקים רוסיים. לו הדבר היה הלוי בנו היינו רואים לכך שלא יהיו שם לא טנקים רוסיים ולא טנקים אמריקאיים, אבל זה כנראה מצב יותר מדי טוב. הוספנו ואמרנו: אין ממשלה בישראל שהייתה הסכמתה וברכתה לכך שאמריקה מספקת נשק לאיזה שהוא שכן ערבי שלה, על אחת כמה וכמה כשמדובר על שכן השוכן על סף הדלת שלנו והדבר חמור מאד, הוא חמור יותר מטנקים למצרים. בזמנו נחנה לנו הבטחה שהטנקים האלה לא יעברו את הירדן, אבל אינני מכירה איש בחוכנו שקיבל את ההבטחה הזאת ברצינות.

לכל אחד מאתנו יכולה להיות דעה כזו או אחרת, אבל בסופו של דבר הוא מוכרח להגיע למסקנה לאור המצב הנתון. לג'ונסון יש חשבון כשהוא אומר לנו: שהידידים שלכם לא יעשו לי צרות. הוא נשיא, והוא רוצה להיות נשיא, וזה לביטימי. עלינו לומר לעצמנו, כי בלי טנקים לירדן בלתי אפשרי, ואפילו נשיב שאמריקה טנקים בשביל עצמנו בלי שהיא תיתן טנקים גם לירדן, הרי פירוש הדבר הוא שיהיו בירדן טנקים רוסיים, ובמקרה כזה אלאאא היינו מקבלים אפילו הבטחה שהם לא יעברו את הירדן. אני מודה ומתוודה שאז וגם עכשיו, אם הברירה היא ביננו, אני מעדיפה שיהיו שם טנקים אמריקאיים.

א. רימלטן:

כיום מדובר על אווירונים.

ג. מאיר:

הם לא יקבלו אווירונים מסוג פנטום, אם כי אפשר לסוס ולעבור גם בפנטום מסוג אחר. אם אני צריכה להכריע בין הסקיי-הוק או ה"סטאר פייסר" או המיגים, הרי אני מעדיפה את הסוג האמריקאי.

ק ר י א ה:

אם מדובר על מיג, הרי מדובר על מיג עם פומחים.

ג. מאיר:

שקלתי גם ענין זה. אין ספק שהעיקר הוא מי עומד מאחורי המיג או מאחורי הסקיי-הוק. ידידים שלנו בארצות-הברית עלולים לגרום צרות במקרה של אספקת נשק אמריקאי לירדן, בשעה שבקרמלין אין עושים צרות בגלל אספקת נשק, וזה גם הכרטי ביותר, שבאמריקה יש לנו אפשרות וכוה ללחוץ, וברוסיה - לא. באמריקה אנחנו יכולים ללחוץ ביחס לטיב האווירונים ומספרם, ובברית-המועצות - לא. מכל מקום, ברור שאי-אפשר לנו להתחמק מהכרעה בענין זה, מפני שאם יהיו אווירונים בירדן או לא יהיו, זה לא בידנו, ועלינו רק להכריע מה יהיה הספק של האווירונים, זה הכל. אם עלינו להכריע ביחס לשאלה מי יהיה השותף שלנו מעבר לגבול ירדן, אם הרוסים או האמריקאים, הרי אני הייתי בוהרת באמריקאים.

ג. מאיר:

אני סבורה שראש-הממשלה צריך להעלות לפני ג'ונסון את בעיית החדירות של החבלנים משטח ירדן, אם כי יתכן גם שלחסיין אין הכוח להפסיק חדירות אלה, ואם כן, אז הוא גם לא פרטנר כל-כך חזק למשא-ומתן לשלום, אבל למדנו גם לדעת שלא רק שהוא מאפשר לצבא העיראקי ללוות את הפלסטינאים עד הגבול, אלא שגם הצבא שלו עוזר לכך. מכל מקום, אחת משתיים או שאין לו כוח, ואז אולי צריך להתמקד שיש לו כוונות טובות אבל זה איננו מועיל, או שיש לו כוח ואין הוא מפעיל אותה. בענין זה צריך לומר דברים ברורים לג'ונסון.

לא הבנתי בדיוק את הדבר ביחס לחילוף האניות. מדובר על כך שיכנסו כלי שיט מצריים לחילוף, ומי יהיה ערב לנו שהם לא ישארו שם או שהחדירות אומר שאם נכנסים כלי שיט מצריים, נכנסים גם כלי שיט ישראלים, ולאחר החילוף כל צד ישוב כלעומת שבא, או ששני הצדדים ישארו במקום. אם הדבר איננו כך תייתי מבקשת לדעת מה מידושה של החדירות. אין ספק שאנחנו צריכים לרצות, למען המדינות האחרות, שיחלצו את האניות, אבל עד גבול מסויים וידוע.

שר החוץ א. אבנר

עמדתנו ביחס לחילוף האניות תהיה, או שגם אנחנו משתתפים בפעולה זו, או שצד שלישי יעסוק בה. המכשול לגבי הביעתנו להשתתף בפעולות החילוף, הוא טכני. למצרים יש הציוו הדרוש לפטח למטרה זו, בשעה שלנו אין ציוד כזה. הם עלולים לתפוס אותנו בדרישתנו, ואז יהיה עלינו למצוא פתרון.

ג. מאיר:

ברור לי שצריכה להיות במקום נוכחות שלנו.

ח. לנדאו:

הדגל שלנו צריך להיות בתעלה.

א. בן-אליעזר:

אדוני שר החוץ, שמתי לב שבדברך על החלטת הממשלה האחרונה הסתמכה על החלטת הכנסת מ-1 באוגוסט.

שר החוץ א. אבנר

גם מה-13 בנובמבר.

א. בן-אליעזר:

לא מסתמכים גם על ה-13 בנובמבר, אלא על ה-13 בנובמבר. ההחלטה ב-13 בנובמבר נחקלה אחרי ועידת הארטוט ותיא שונה במידה ידוע. אותה החלטה קוראת גם לפעילות ידועה, והיא מדברת על ביצור מעמדנו.

שר החוץ א. אבנר

יש החלטה שלישית הכוללת את השחים, זו שנחקלה לפני כשבועיים.

א. בן-אליעזר:

הרושם שלי הוא שהחלטת הממשלה, כפי שקראתי בעהונות, מסתמכת על ה-13 בנובמבר.

אשר לבקשת הנשק: מפעם לפעם אני שם לב שאין אנחנו מדגישים את בעיית הטילים בשאנחנו מדברים עם ארצות-הברית, ואין אנחנו מדגישים את גבול היס שלנו, שלדעתי הוא החשוב ביותר. אינני יכול להכין בשום צורה ואופן מדוע מדוע הרוברים שלנו - דובר משרד החוץ או השגריר, ועכשיו ראש-הממשלה בעצמו - אינם מעלים את בעיית הטילים והספינות, בעוד שמצרים הולכת ומקבלת טילים וכווחה הימי הולך וגובר. אני מביא דבר זה לתשומת לבו של שר החוץ בבקשה שיביא את הדבר לתשומת לבו של ראש הממשלה, ושירגיש בעיה זו ככל הריפוחה.

אשר לירדן: אני מבקש לא להשוות את המצב שהיה בעת המשא-ומתן ביחס לטנקים, עם המשא-ומתן העכשווי. המשא-ומתן ביחס לטנקים התקיים בתקופה שאצל רבים מאתנו הייתה דעה שעם חוסיין נוכל להסחר, שהוא רוצה בקט ובשלום. אבל בינתיים קרה משהו מאז ה-5 ביוני, וחסיין השתתף בפועל במלחמה.

חיו"ר ד. הכהן:

שמעתי גם את נאומי האמול.

שר החוץ א. אבן:

יש לו שני סוגים של נאומים. הוא איננו יחיד
באיזור הזה.

א. רמלט:

הוא פועל למי טוב אחד.

א. בן-אליעזר:

אני מדבר על עובדות. חוסיין נכנס למלחמה וסיכך
ממש, יותר מכוחותיו של נאצר. כוחותיו של נאצר
היו במדבר, בשעה שכוחותיו של חוסיין היו בירושלים ובקלקיליה, ליד האיזורים
המאוכלסים שלנו. אני סבור שהיה טעות בידנו אם ניגש כיום לבעיית ירדן כפי
שניגשנו אליה כאשר דובר על אספקת טנקים.

אני מבין שמעלים את הבעיה של נשק טובייתי בירדן,
ואז מעמידים לפנינו את הברירה ואת הבחירה, ועל כך יש לי חשבה משוטה. אם תהיה
מלחמה, וירדן תצטרף אליה, ויש להניח שהיא בוודאי תצטרף אליה, הרי יהיה שם גם
נשק טובייתי וגם מדריכים טובייתיים אשר יבואו מסוריה וממצרים, והם יהיו שם נוסף
לנשק האמריקאי. אינני חושב שמדינת-ישראל יכולה למנוע סופית מהאמריקאים לתת נשק
לירדן או לכל מי שאמריקה רוצה לתת לו נשק, אבל ברור לי שאין אנחנו צריכים לתת
לכך את הסכמתנו. אנחנו צריכים להעמיד את האמריקאים לפני העובדה שירדן נכנסה למלחמה,
נמצאה במלחמה ומאיימת בחוקפנות מהודשת.

הפגישה של ראש-הממשלה ונשיא ארצות-הברית תתקיים
לפני הפגישה בראבט, ואני חושב שכאן יש לנו נימוק מצויין. אנחנו יכולים לומר:
נחכה עד לוועידה שנראה מה תהיה עמדתו של חוסיין. אבל כתנאים הקיימים התשובה
הישראלית צריכה להיות כפי שהייתה, שאין אנחנו מסכימים שירדן תקבל מארצות-הברית
נשק במחיר הנשק שנותנים לנו. עמדתנו בעניין זה בהצלחה בפני לחץ של מק-נמרה.

שר החוץ א. אבן:

התוצאה היא שינסו לקשור את הדברים בפעם השנייה.

א. בן-אליעזר:

אדוני שר החוץ, ככל שאנחנו ממשיכים לא להחליט,
הרי אנחנו יוצרים מצב שאולי לא נוכל להחליט, דווקא
בגלל ההדירה הסובייטית. אנחנו יוצרים מצב שהחלטה שלנו לא תהיה בהתאם לאינטרסים
שלנו. לכן, אני סבור שהיה מאוחר לפני מספר חודשים ושוב לא יהיה תאריך מוקדם יותר
מאשר היום או מחר, ולא צריך להוסיף ולחכות.

ע. גוברין:

ביסודם אני מקבל את דבריה של חבר-הכנסת מאיר
לגבי ירדן. אף פעם לא אמרנו שאנחנו מסכימים
שארצות-הברית תספק נשק ליירדן. לא זה היה נוסח הדיבור, וגם עכשיו לא יהיה אחרת.

ב. מאיר:

אמרנו להם שאם יתקיפו אותם שהם נחנו נשק להם, וזו
הם לא יוכלו לסעון שהם עשו זאת בהסכמת ישראל.
ציינו שאם הם יאמרו זאת אנחנו נכחיש את הדבר.

ע. גוברין:

אני סבור שראש-הממשלה חייב לעורר בשיחותיו גם את
השאלה של נוכחות צבא עיראק בירדן. אני חושש שאנחנו
עלולים לעמוד במצב מטופש: נשק טובייתי בירדן באמצעות עיראק, עם מדריכים - וכי חוסיין
יוכל לסעון ולומר שאין הוא רוצה במדריכים? - וחבלנים עם נשק אמריקאי. כלומר, אנחנו
עלולים להיות טובים פעמיים. חוסיין עלול להסכים לכך שלעיראק יהיה נשק אמריקאי
באמצעותו, ולו יהיה נשק טובייתי באמצעות עיראק.

שר החוץ א. אבן:

אין מדינה במזרח-ההיכון שיש בה גם נשק טובייתי
וגם נשק אמריקאי.

ע. גוברין:

במזרח-ההיכון הכל אפשרי.

ע. גוברין:

לי ברור שלארצות-הברית אין ענין שהתעלה ההיה פתוחה, זה לא אינטרס דמיס בשבילה, אולי לחיפוף. אני חושש מכוח שלישי שיעסוק בחילוף האניות. היות ואין לנו אפשרות טכנית לעסוק בחילוף האניות, ואילו הייתי נשאל אם אנחנו מעדיפים שהמעולה תיעשה ללא כוח שלישי, הייתי מטיב בחיוב, בתנאי שההיה נוכחות של אניות שלנו, אפילו אינן עוסקות בחילוף. מדוע אני חושש מכוח שלישי? - יארינג עשה כחכמה שפתח בענין החילוף. אבל לכל התחלה יש המסך והגיון משלה, ועלול להיווצר מצב שאותו כוח יגידו לעת עתה ישיטו אניות, אבל בלי שיהיה שייט שלנו. עמידתנו על-יד הסואץ הוא המפתח העיקרי והקובע הן לגבי כוח התבוננותו והן כחלץ לשיחות ישירות על שלום. על מפתח זה לצורותיו השונות אין לוותר ואין למבוע.

ג. מאיר:

זה איננו פותח את הסואץ.

י. סרלין:

נדכה לי שהסכמנו שיהיה שייט לכל אניות העולם, אבל בלי אניות ישראליות ובלי אניות מצריות.

שר החוץ א. אבן:

לא. זה לא היה. היתה אמנם הצעה של כראון, אבל לא הסכמנו לה.

ע. גוברין:

אני דן על דבר אחר. ידוע לי שענינו בשלילה, ואני יודע שיש הסכם עם מצרים באמצעות הגנרל בול, אבל אני חושש שאם בהסכמתנו יכנס כוח שלישי, מי יודע מה יטילו עליו עוד. אם הברירה בידנו, אולי אנחנו יכולים לשכור אניות לחילוף, שתעבודנה תחת דגל שלנו. אבל אם נעמוד למניע הברירה והאפשרות שאניות שלנו תהיינה נוכחות בסואץ, באותו מספר של האניות המצריות, אפילו לא תעסוקנה בחילוף, לדעתי, מוטב כך ולא אחרת.

מ. אונא:

אם הבנתי נכון, הרי התלטת הממשלה היא להשאיר את הדלת פתוחה למשא-ומתן, ובמשא-ומתן יתכן גם דיון

על הגבולות.

אני מתייחס לדברי השר במתח דבריו, אשר התרעם על המסע שהיה להציג את הדיון בממשלה כאילו היה רצון לקשור את ענין חניש בגבולות. שאלתי היא: האם לממשלה אין אמצעי לתץ נגדי במקרה כזה, מלבד תגובה זו או אחרת של שר החוץ או ראש-הממשלה? כוונתי לתץ נגדי נגד התגובה הציבורית שהיה בה כדי ליטול מן הממשלה את חופש הפעולה. אני חושב שדבר זה צריך להיות, אלא שהוא חסר ואינני יודע מה הסיבה לכך. אני חושש שחלחץ הציבורי עלול לכבול את ידיה של הממשלה בסופו של דבר, כאשר הדברים יגיעו לדיונים. אם הבנתי נכון, הרי שר החוץ מתאר לעצמו שאם נגיע למשא-ומתן יהיה סדר יום שבו תיכללנה כל הנקודות שאנחנו חושבים שצריכים להיות לדיון. אספ כן, אינני מבין מדוע בהצעתו של שר החוץ לא מצויין ענין הפליטים.

שר החוץ א. אבן:

המדובר היה מה נוכל להציע למצרים אם היא תבוא בדברים אחר. עם מצרים אין בעיות של פליטים.

מ. אונא:

אם ידובר על נסיגה אולי צריך לקשור זאת בכך שהם יטלו על עצמם חלק של הפליטים. זו נקודה שצריך להביאה בחשבון ולא הייתי אומר שלבני מצרים היא איננה קיימת.

אשר למאזן הכוחות: מחור הדו"ח שקיבלנו על מאזן הכוחות היום, הרי קשה לומר שמאזן הכוחות לא התערער. אנחנו מסתמכים על כך שהם אינם יכולים להשתמש כיום במסוסים ובציוד שהם קבלו, אבל צריך להביא בחשבון שלנו יש רק 150 מסוסים לעומת 1,500 שלהם.

שר החוץ א. אבן:

מאזן מבוסס לא על מסוסים בלבד, אלא גם על שטחים.

ח. לנדאון:

להם יש 600 מסוסים ולא 1,500.

מ. אונא:

לא אכנס לדברים ביחס לחוסיין. אם אני סבור שצריכה לחימצא ההזדמנות לשיחה על נושא זה.

מ. אונא:

אני סבור שהבעיה היא ההדירה הסובייטית, שאנחנו צריכים לראות אותה. אנחנו צריכים ללחוץ על האמריקאים כדי שיחזקו אותנו מפני של-ידי-כך הם מבטיחים שההדירה הסובייטית לא תגבר.

י. הררי:

המסקנה חסומה של החלטות הממשלה ממשיכה להיות נכונה. אין מושג שתי יהיה משא-ומתן ישיר ואם יהיה משא-ומתן, ועל מה ידובר בו, די להזכיר את ענין עיראק וירדן. אם שתי מדינות אלה תתאחדו - גם הגבולות צריכים להיות אחרים. אם עיראק תשתלט על ירדן - הגבולות צריכים להיות אחרים. כל דחייה בבירור הוא הכרחי מפני שבינתיים אין מהצד השני רצון וכנות לשלום. לא יתכן שיהיו גאומים בסגנון אחד כלפי חוץ, ובסגנון אחר כלפי פנים.

אשר לירדן: אין אנחנו צריכים להיחמס לפסיכוזה של המערב, דהיינו, של אמריקה, שעם חוסיין צריך לבוא המיד להסכם כלשהו. ראינו שהוא איננו טוב מאחרים ובהזדמנות הראשונה שנתנה לו הוא חקף אותנו, אפילו חוסיין יסכים לשבת אהנו למשא-ומתן, אינני רואה כיצד הוא יוכל לוותר על ירושלים ומסגד עומר.

שר החוץ א. אבן:

אלה שני דברים נפרדים.

י. הררי:

אנחנו לא נוכל לוותר לא על זה ולא על זה. ובלי ירושלים איננו רואה כיצד נוכל לבוא להסכם. הסכם עם חוסיין הוא לא פחות רחוק מאשר הסכם עם המדינות האחרות.

אשר לנשק לירדן: לא אחזור על דבריה של חברת-הכנסת גולדה מאיר. גם דעתי בדעה. אין דבר זה אומר שצריך למהר, אבל כחשבון סופי עלינו להשלים עם העובדה שבנקודה זו נצטרך לוותר, מפני שזה לטובתנו ולא לרעתנו. לעת עתה אין נשק רוסי בירדן. ירדן קבלה מעיראק סנטוריונים ולא נשק רוסי. אני חושב שאילו היינו מגיעים אהו להסדר, זה יכול היה לשמש להקלת הלחץ עלינו. ארצות-הברית איננה יכולה להזניח אותו כליל והיא ממשיכה בכוחה לגרום לכך שהוא יסכים לשלום, אבל היא לא תוכל להפקירו בידי רוסיה.

אשר לפעולתו של יארינג ביחס להעלה. אני חושש שכל ההחלטה האנגלית באה לשם פתיחת ההעלה. אני חושב שרוסיה הסובייטית הצביעה בעדה לאחר שהיא קבלה רמזים מבריטניה. פעולתו של יארינג רק מאשרת את החששות שלי. עד היום לא ברור מדוע רוסיה הצביעה בעד ההצעה האנגלית לאחר שהיא הציעה חצעה משלה. אני חושש שהיו רמזים ביחס לפתיחת ההעלה, ויארינג פועל בכיוון זה.

לדעתי, ראש הממשלה צריך להיות מוכן להשיב תשובה מחאימה ביחס לווייטנאם. אפילו ג'ונסון לא ישאל אותו בענין זה, הרי אין עתונאי ואין מדאיין בפלביזיה שלא יעלה לפניו ענין זה. הוא איננו יכול להשיב תשובה סתמית, אבל הוא צריך להשיב תשובה שלא תחייב אותנו.

ז. צור:

האם אפשר להבין את החלטת הממשלה שלא להחליט עכשיו בקשר לגבולות, ביחוד בקשר לגדה, לא רק בקשר לפגישה הקרובה של ראש-הממשלה עם ג'ונסון, אלא גם ביחס לחופעותיהם של נציגי הממשלה, כדי שלא יביעו דעות והצהרות על מסירת שטחים או על דברים אחרים שיכולים להשחמץ כהתחייבות מצדנו.

האם בשיחות תועלה שאלת באב-אל-מנדאב והשייט, ומה התכניות האמריקאיות בקשר לכך.

מעולם לא חזדעזע ולא התפלץ מהחייטבות ומהאחזויות לא צבאיות שלנו בשטחים/משוחררים, מה אם כן מונע אותנו מהרחבת העובדות. אני שואל שאלתי זו בעיקר נוכח דברים שחשמיט שר הכסחון בדבר מסירת קרקעות מדינת בבקעת הירדן לעיבוד על-ידי ערבים.

ק ר י א ת:

אלה לא קרקעות מדינה.

דובר על קרקעות לא מוחזקות על-ידי הערבים. שר הכסחון אמר שמאפשרים לערבים לעבד קרקעות שלא עובדו על-ידם.

ז. צור:

ז. צור

אני מבקש לציין שיש קרקעות, שהיו בבעלות המדינה ולא בבעלות פרטית, ואין חובעים הוכחה ממי שמנסה

להאחז בהן.

אשר לגשק לירדן: אני מצטרף להערה ששמענו.

לדעתי צריך להרחיב את השאלה בנוגע לנוכחות כוח עיראקי בירדן.

א. דימלס

ביחס להמלעת החעלה היה, לדעתי, רצוי שנקדים ונודיע הודעה מוסמכת, שישראל רואה את המצוקה של

האניות האלה, אבל לפי הסכם הפסקת האש פעולה החילוץ טעונה הסכמת ישראל, ואילו מצרים עדיין לא פנתה לישראל. אני חושש שהמצרים אולי אינם מעוניינים לחלץ את האניות, אבל הם יתחילו בפעולה כדי שאנחנו נפריע. רצוי שנבהיר את הדברים ונאמר שאנחנו לא מתעלמים מן הבעיה, אבל מצרים טרם פנתה אלינו.

אין ספק שהנושא העיקרי הוא ענין הקונטרונטציה באיזור והנוכחות הרוסית. יש כיום 2,500 מומחים במצרים, ועלינו להזכיר שכך התחילו העניינים בווייטנאם. אנחנו צריכים להיות מעוניינים בהדגשה נמצאת, שיש גבול לנוכחות. כ-5 ביוני עוד הושקעו הרוסים מהתעמולה הערבית והאמינו לקול קהיר. מכל מקום, בענין זה חשובה מאוד התבטאות אמריקאית נמרצת.

אני סבור שאנחנו צריכים להתנגד להספקת אווירונים לירדן. צריך להזכיר שירדן נתונה בפיקוד ערבי עליון משותף ואחיד. בזמן המלחמה הספקד היה מצרי ואותו ספקד מצרי יכול להביא לירדן מומחים רוסיים, ועלול להיווצר מצב שגשק אמריקאי יהיה נתון בפיקוד פרו-סובייטי או בפיקודם של מומחים סובייטיים. לעיראק יש מיגים ואליזשינים, והאם בזמן מלחמה הם לא יספקו מטוסים כאלה לירדן? יתר על כן, גם מצרים עלולה לקבל את הפיקוד ואז מומחים רוסיים יבואו לירדן. אולי יהיה מי שיאמר שאם האטריקאים רוצים בקיומו של חוסיין, אל להם לעודד אותו למשא-ומתן איתנו, מפני שאם חוסיין יבוא בדברים אחרים הוא יחדל להיות, ואולי יש אמת בהנחה זו, לכן, אין למעול בכיוון זה. אני סבור כי המפתח הוא בידי מצרים. חוסיין הוא בלתי יציב, ואם רוצים בקיומו מוטב שלא ילחצו עליו למשא-ומתן איתנו.

י. חזן

אני חושב שהממשלה, לאור הפרסומת שהיא זכתה לה

בישראל, סכמה את ישיבתה ועמדה באופן הנכון ביותר. היא החליטה שאנחנו נשארים בכל מקום כל עוד אין משא-ומתן. אנחנו בעד משא-ומתן של שלום, ואם יהיה משא-ומתן, הרי ברור שיהיה משא ומתן על הגבולות. אבל אין חילוקי דעות שאם לא יהיה משא-ומתן אנחנו נישאר ככל מקום, אבל לי ברור שאם נישאר בכל המקומות, מירוש הדבר שאלה הם גבולות של מלחמה ועלינו להתכונן למלחמה רביעית. אבל אם לא תהיה לנו ברירה, הרי הגבולות האלה בשביל מלחמה הם הגבולות השובים ביותר, אבל אם נישאר בהם - עלינו להתכונן למלחמה רביעית. יש אולי סיכוי שלא נצטרך להתכונן למלחמה, אם יהיה משא-ומתן, ומי שמדבר על משא-ומתן בלי שהמשא ומתן יכלול גם את שאלת הגבולות, צריך להביא בחשבון שעמדה כזו עלולה לגרום למלחמה.

אשר לחוסיין: אינני צריך לדאוג שחוסיין יהיה, כי לי יש דאגות אחרות. חוסיין מעניין אותי רק כמי שמנהל משא-ומתן, וכאשר אין הוא מנהל משא-ומתן, הוא איננו מעניין אותי. אינני מציע שנגיד לג'ונסון שיגיד לחוסיין שלא ינהל איתנו משא-ומתן, כי אם יעשה זאת יהיו חיינו בלתי בטוחים. אני מציע שלא נעסוק בזה.

כשהרמטכ"ל לשעבר היה בארצות-הברית הוא אמר שם

דברים ברורים ואמיצים, ומטריויסיים מאוד. הוא ציין שלום חשוב יותר מטריטוריה, וכי צריך לדאוג לפלום, ואיש לא התקיף אותו על כך. אבל אני מתאר לעצמי איזו "קבלת פנים" היו עורכים לראש הממשלה שלנו אילו הוא היה נוסע ומדבר על ענין הגבולות ללא החלטת הממשלה.

אני רוצה מדינת-ישראל בסוחה בגבולות חדשים,
בגבולות של בטחון ועם שלום. אבל אם לא נשיב

י. חזן:

זאת - עלינו להתכונן למלחמה.

אשר לנשק לירדן: כמה אנחנו מעוניינים, ועד
היכן אמריקה תלך אחר? האם אנחנו מעוניינים בכך שהמעגל סביבנו ייסגר והוא יהיה
סובייטי סגור? - אני סבור שאנחנו לא מעוניינים בכך. יכול להיות שנוכל להעמיד הנאים,
אבל אם נאמר שאנחנו מחנודים למתן נשק לירדן - תחליט אמריקה כפי שתחליט. מכיוון
שאני סבור שאנחנו לא מעוניינים בסגירת המעגל הסובייטי סביבנו, אינני מבין מדוע
לא תהיה ישראל בורם שיימתק את זרימת הנשק לירדן ויעמיד אותה בתנאים כאלה, שבמידה
מה תהיה לנו השפעה. לפיכך, אני סבור שאנחנו צריכים להעמיד הנאים למתן הנשק, אבל
לא להשיב בשלילה מוחלטת.

לאחר שעמדתי ברורה אני חושב שאין אנחנו צריכים
לתת פרסום יתר לכך שאנחנו עוסקים בקביעת מדיניות משותפת, ישראלית-אמריקאית, בקשר
לברית-המועצות. אינני סבור שאין אנחנו צריכים לעסוק בכך, אבל, לדעתי, אין לתת
פרסום יתר לכך. פרסום כזה איננו לטובת מדינת-ישראל. יש לנו די צרות ואין צורך
לפרסם ולהדגיש באותיות גדולות שזה יהיה העניין הראשי שבו יעסקו ראש הממשלה ונשיא
ארצות-הברית בפגישתם. עלינו להיות יותר זהירים בפרסום.

ברצוני לשאול: החלטנו להתזיר למצרים 500 שבויים,
האם תחלטה זו קשורה בהתקדמות של המשא-ומתן? יש לנו בקיבוצים כמה הורים של השבויים
שלנו במצרים. קניתי אצלם שם של אדם נוקשה ביותר. אמרתי להם שכאשר מדובר על חילופי
שבויים, אנחנו לוחצים על דבר שבעיני הוא קדוש וכדאי שבנים שלנו ישובו עוד קצת בשבי
ובלבד שיחזרו כאנשים שעשו משהו בשביל אנשים שנתנו את נפשם בכפם בשביל המדינה.
האם בהחלטה בדבר החזרת 500 שבויים יש משחז שהוא כבהינתן ההקדמות בענין זה?

ר. ברקת:

אני מבין ללבד של יושב-ראש הוועדה, הדוחק ומאיץ
בנו. אבל נראה לי שעלינו לתת דעתנו על צורת הדיונים

שלנו. לא יתכן שנקיים דיונים בקצב של ריצה מרתונית. אבל הפעם אצטמצם את דברי בגלל
הזמן הקצר שנותר לנו.

ברצוני לומר משחז לגבי הנוכחות הסובייטית.
מובן שזוהי הבעיה העיקרית. אינני רואה מתרון לבעיה הזאת אך ורק בהשגת נשק שאנחנו
מבקשים, מפני שיש זה לא יעמוד בפרופורציה לאפשריות פוסטציאלית של אספקת נשק לערבים
אם הנוכחות הסובייטית תקבל ביסודי אקטיבי יותר. אינני יודע אם תביעתנו להתבטאות
של נוכחות ~~הממשלה~~ אמריקאית היא מספקת. אני שואל אם בדיונים בממשלה הועלה רעיון
בדבר הסדר בטחוני דו-צדדי או רב-צדדי. אני יודע שהיתה תקופה שדנו בממשלה בשאלת
הקשר בין ישראל ובין נאט"ו.

בשנת 1957

ש. פרס:

זה היה לפני שנת 1957.

ר. ברקת:

בינתיים קראתי הודעה של נשיא ארצות-הברית,
שאיש מאתנו איננו מטיל ספק בידידותו, ומה הוא אומר? - הוא אומר, שלארצות-הברית
יש עניין רציני באיזור. והוא הוסיף ואמר: יחד עם זאת עלינו להדגיש שאין לנו חוזה
של הגנה הדדית עם איזו שהיא ארץ באיזור. אין לי ספק שהצד הסובייטי יקרא את החלק
השני של ההודעה יותר משחזא יקרא את החלק הראשון. אני חוזר ושואל אם בדיוני הממשלה
הועלתה שאלה זו.

ד. ברקת

היה זמן שפחדנו מאוריינטציה ולא רצינו בקיטוב של אוריינטציה, אבל אנחנו נדחפנו לקיטוב, והסדר לבסחון מוצק חשוב לנו ביותר. ברצוני לשאול האם ידוע מה סדר היום שנקבע על-ידי הנשיא, והאם הוא כולל גם בעיות אוריינטציות פרט לבעיות הנרגעות במישרין לישראל, כגון וייסנאט?

שר החוץ א. אבנר

ידוע לנו רק התפריט, שהוא לא יכלול בשר.

כאשר מדובר על ירון אני מבקש לציין, שאמריקה לא זנחה את עיראק, ויש באמריקה חוגים המשתעשעים בחקירה שיוכלו להחזיר את עיראק לחיק אמריקה. אנחנו צריכים לדעת, שאם אנחנו חובעים מארצות-הברית את הגבלת הנוכחות שלה, הרי ענין חיוני בשבילנו הוא שהנוכחות שלה לא תתבטא אך ורק במושבים צבאיים. במקרה כזה צריך להגיד שלמדינת-ישראל יש אינטרס חיוני בכך שארצות-הברית תהיה קשורה במקסימום של מדינות אסטרטגיות אלו, ובדבר זה המבטיח הזה מצטמצם לישראל, אולי לירדן, למפרץ ולסעודיה. אנחנו צריכים לעודד את הדבר הזה ולראותו כגורם חיוני גם מבחינה פוליטית.

ה. לנדאו

אשר לתעלה: אין ספק שלנו ולאמריקאים יש ענין רב בסגירתה של התעלה, אבל כלפי חוץ אנחנו צריכים להראות שאנחנו מוכנים לסייע בחילוף האניות. טוב יהיה אם תימצא הדרך והטקטיקה, שכלפי חוץ נראה רצון שאנחנו מוכנים, כביכול, לתת יד לחילוף האניות, אבל טוב יהיה אם נסרפד את הענין כדי להבטיח את סגירת התעלה זמן רב מכל האפשר. עם חילוף האניות לבס פתיחתה של התעלה צפה דעולה השאלה של נוכחות אניות סובייטיות בתעלה, ודבר זה עלול להוות סכנה רצינית לאמריקאים, כשאניות מלחמה סובייטיות נמצאות בתעלה.

כאשר מדובר על החילוף אני סבור שעלינו לעמוד על הנאי ברור, שאם תמצא בתעלה/אניה הנושאת דגל מצרי, צריכות להיות שם גם אניות ישראליות נושאות דגל ישראלי, ולא חשוב מה הן העשינה שם. אני מציע שננסה לגייס סירות עבודה מתאימות, אולי מהולנד, שהכוננה בדגל ישראלי כדי לעזור במעולה, אבל אין ספק שאניה עם דגל שלנו חייבת להיות במקום. יכול להיות ואולי זה יהיה הסרפוד, ואם נצליח בו, הרי הצלחנו בדבר גדול.

שר החוץ ציין, שאם ראש-הממשלה יישאל על-ידי נשיא ארצות-הברית אם אנחנו מוכנים לדרך גם בשאלת הגבול עם ירון, אזי תשובתו תהיה שאנחנו מוכנים לדרך על בעיית הגבול.

שר החוץ א. אבנר

אנחנו מוכנים לדרך על הכל.

ה. לנדאו

אני חייב להגיד שזה מדאיג אותי מאד. האם יש החלטה מפורשת של הממשלה בנוסח משפט זה? אם יש החלטה כזו היא מדאיגה אותי מאד, אם גם הדבר ייאמר בנוסח הכולל הזה, מפני שמשמעת מכך התחייבות מסוימת. אני סבור שאסור לנו לקבל איזו שהיא התחייבות, אפילו לא התחייבות משמעת. אני סבור שאם ראש-הממשלה יישאל שאלה כזו יש לו מה להשיב. עדיין לא קבענו סדר יום, כאשר יפנו אלינו נציע לשבת מסביב לשולחן ואז נדון על סדר היום. אולי זו חשובה לא נוחה, אבל מדובר במצב די דילקטי וראש-הממשלה צריך לקבל על עצמו מצב כזה.

אשר לנשק: שמעתי מאנשי חיל הים, שמבחינה באב-אל-מנדב דרושים להם כלים לא מסובכים ולא מרשימים, ושכאמריקה ניתן להשיגם, ואשר בהם ניתן לפתור חלקית את בעיית ההגנה על האובייקט הזה. אני מציע שנקבע שנקבע כלים אלה.

שר החוץ א. אבנר

אצטעם את דברי לאותם דברים שאינני מסכים לתם.

אילו הוחלט בממשלה כי עמדתנו היא, שאנחנו מעדיפים נשק סובייטי בירדן על נשק אמריקאי, או שהגבול הקיים בין ירדן וישראל הוא היחיד, שמיותר אפילו לדבר עליו, אילו זו היתה ההחלטה או דעת הרוב, הייתי מייצג לראש-הממשלה לא לנסוע לארצות-הברית, אבל אז כמובן היה צורך להגן על עמדותיהם של חברי-הכנסת לנדאו ורמאל. אבל הדעות הללו הן לא הדעות של הרוב בממשלה. הרוב סבור שיש לנו עניין חיוני, במידה שהדבר נתון לנו, להבטיח שהגורם הבין-לאומי הקובע בירדן יהיה ארצות-הברית ולא ברית-המועצות. לא נחשב כרציניים אם נבוא ונרצה לפני הנשיא על הסכנה הסמוכה בנוכחות הסובייטים הקיימת בגדה המערבית של החבלה ונוסיף ונאמר: אבל לא איכפת לנו אם בטאמראק או בעמאן יש בטיסים סובייטיים. זה המוקד של העניין.

העמדה האמריקאית ברורה, ועוד לפני השיחות. ב'ונסון לא ילך להתמודדות עם ישראל והציבור היהודי כדי לתת נשק לירדן. בידנו יש כוח של וטו. על כן השאלה היא נוקבת מאד, האם רוצים ברצינונה להגדיר חופעה של צורך לאסור ההמשטות סובייטיות, הרי הבעיה הזאת מתעוררת. היא מתעוררת גם כחלק של התביעה שלנו למה שאנחנו רוצים. אין שום גזרה שווה בין המצב כיום ובין המצב כאשר קיבלנו את ה"סקיי-הוק". מק-נמרה רוצה לכרוך את שני העניינים. הנשיא אומר שזה העניין הפרוכזי, וככל שהוא בודק אפשרויות לבלום את ההחלטה הסובייטית, נראה הצורך לבלום קודם כל את הזרם, ואחר-כך להחזיר את הזמן אחורנית. לכן, אלה האומרים שצריך לבקש ממנו להעניק לנו מטוסים, אבל אנחנו מתנגדים לנשק לירדן, אומרים דבר דהיפוכו. על כן דעתי בדעתם של אלה שאמרו, העובדה שהוא זקוק להשלמה נוחתה לנו אפשרות השובה להשיג מה שצריך לנו, והיא תפיע השפעות על ירדן בעניינים של בסחון שוטף ובסחון כולל. כאשר אמריקה מדברת על נשק למדינה ערבית, היא מתנה את זה בכך שאותה מדינה לא תקבל נשק סובייטי, וחסיין יודע שהוא לא יוכל לקבל נשק סובייטי, אפילו לא בצינור העיראקי, אם כי הוצע לו נשק סובייטי.

דעת הרוב בממשלה, יותר מ-90%, היתה, שיש לנו עניין בביטחונה של ארצות-הברית בירדן, אפילו ללא קשר לנשק שלנו, קל וחומר כשזה נשק להבטיח את מה שאנחנו רוצים. זאת אומרת, אנחנו עומדים כיום במצב דומה לזה שהיינו נחוצים בו בשעת העסקת על ה"סקיי-הוק", אבל בחומר רבה יותר, כי התנאי חמור יותר ומודגש, ומקור ההשקפה לכך הוא הנשיא עצמו.

חבר-הכנסת לנדאו אומר שאנחנו דוהרים לוריחורים. אני שולל את ההגדרה הזאת. לא ראיתי את הדחירה. פשוט שכנה חודשים אחרי המלחמה ישראל יושבת על שטחים העולים פי שלושה על שטח הקודם, ושום גורם בין-לאומי איננו מציע שנשנה את זה. זה מצב בלתי שגרתי, בלתי צמוי, ובלתי מצומה. אני לא חושב שזה הושג על-ידי דחירה. אותו צירוף של איתנות וגמישות שהביא לכך, לדעתי, הוכיח את עצמו.

אשר לשאלה אם לבקש ספינות וטילים. אני מוכרח להגיב בגובה פורמלית. אני כשר החוץ לא קובע מה מבקשים, אלה שהאחריות עליהם קובעים שהחפיות המרכזית והדחופה היא קודם כל להחזיר לאיתנו את חיל האוויר, ואחר-כך לשכלל את ציודו, ואם נגיע לכוח הרחוקה וכת מחץ שתיה לנו ב-4 ביוני, נוסף על החישגים הגדולים בשטח, הרי כה הרמתנו הוא גדול מאד. אני מדגיש את עניין השטח מפני שיש חבדל בין מצב שבו שדות התעופה בסיני הם בידי מצרים, שלוש דקות מחל-אביב, או שהם בידנו במרחק של חמש דקות מקהיר. אך אם נוסף על היתרון הזה נוכל להגיע בשנת 1968 לידי ההתפתחות המצומה בחיל התעופה, הרי זה קודם לכל. אבל אם ייאמר שיש צרכים אחרים, הרי קודם כל צריך לקבוע את זה, ולא כל חבר כנסת המדבר עם קצין קובע שזו יכולה להיות הנחיה. עד כה מועלת ארצות-הברית בצורה של קמעונאות, ואם אנחנו מחלקים את חביותינו, נוכחנו לדעת שאנחנו משיגים מחוח מפני שאז הם נותנים את הדברים הקלים יותר. לכן אנחנו נוחגים להעמיד מוקד על תביעה אחת, ועד כה הצלחנו בכך. הורדנו מתביעותינו בקשות ביחס לזחלמים וציוד משני, כדי שההיה נטייה לספק את דרישותינו. לכן אנחנו מרכזים את הלחץ בנושא שהגורמים הבטחוניים מתארים אותו כנושא דחוף.

שר החוץ א. אבן:

אשר לדבריו של חבר-הכנסת חזן: הממשלה לא פרסמה ולא חפרסם דבר ביהס לנושאים, אבל לעתונאי לא קשה לנחש מה עלולים להיות הנושאים. אבל אם הזכרתי את ענין הפרסומים, יש לי ערעור על סוג של פרסומת, הרווח עכשיו, אולי בהשראה מסוימת, ואני מערער על התמונה. כוונתי לפרסומא האומרא שסיכוב נוסף הוא בלתי נמנע, וכי מלחמה חתיה בסוף האביב או בסוף הקיץ. אני חושב שזה מסוכן מאד. קודם כל זה מתפרש לא נציפיה שלנו, אלא כתכנית. זה מעורר זכוונות של חודש אמריל ומאי. כל ההסטוריונים עוקבים אחרי הודעות של רשמים או חדרוכים, ודבר זה עלול להחליש אותנו מבחינה מדינית, שהרי יאמרו: אם זו חזות, הרי המלחמה המפוארת לא פתרה דבר, ולכן צריך להחיש הסדר. כל פקיעת סבלנות וחילופש אחרי הסדר אשא יהיו במצב כזה על חשבוננו. מי שאומר, שכדי למנוע מלחמה שישראל רואה אותה, צריך להגיע לפתרון מהיר, יעשה כדי להשיג זאת, ואפילו על חשבוננו.

כיום עמדתנו היא מאוזנת, יש תזכיר המצויין שלא נזוז ללא שלום, ויש הגורם שאנחנו שואפים לשלום, וצריך להבליט את הגורם הזה הרבה יותר גם מבחינה חכסיתית. אנחנו יושבים במקום שאנחנו יושבים וכוהנו אחרו. אם כן, אין זה כך שהתערכה היא שבאביב חתיה מלחמה, ואין זה כך שמלחמה נוספת היא בלתי נמנעת, אבל אם יש הערכה כזו צריך להתכנס ולדון בה, אבל להתחיל בענין זה על-ידי פרסום התחזית, הרי זה פוגע מאד.

הממשלה החליטה שחיא לא תידחק לקביעת עובדה שלא חרצה להזדהות אתה עד הסוף. מאידך, יש פעולות של זריעות וחרישות, שלדעתי אפשר לעשות אותן בתנאי שיש לכך הביון. הפעולה ברמה היא נמרצת מאד. אבל הענין צריך להיות מוכרע, ואם הוא מוכרע צריך להיות לו הסבר בסחוני. כל מה שאנחנו עושים מבחינה בסחונית - יש לנו זכות לכך, ויש לנו זכות משפטית לכך, אבל בשתי הסתייגויות: שהדבר יהיה הגיוני מבחינה בסחונית ומבחינה החשבון הסטטוריאלי, ושהענין יהיה מוסבר הסבר בסחוני, ואז אפשר יהיה לעשות זאת. אילו יכולים היינו לפעול בשטחים כאלה בלי חופים וחוצצרות, היה יותר טוב.

אשר לחוסיין: אני מציע שלא נהיה יותר מדי בטוחים

ולא נערבב רצון ועובדה.

כיצד יחבטא ראש-הממשלה? - הוא יחבטא לפי החלטות הכנסה, ובהחלטות הכנסה נאמר, שאנחנו מוכנים לנהל משא-ומתן על חוזה שלום. אם מנהלים משא-ומתן על חוזה שלום אחרי מלחמה, ברור שאחז חבטיות שקובעים היא הבעיה של שלום ואיפה יהיה הגבול. מעולם לא קבלה הממשלה ולא קבלה הכנסה אבחנה בין מדינות-ערב בענין זה. היא לא אמרה שעם ירדן אין כוללים את שאלת הגבול. אם זה הענין, הרי צריך לומר שאנחנו רוצים משא-ומתן עם מדינות ערב פרט לירדן. הממשלה מעולם לא החליטה שמנוי וגמור שהגבול הקיים עם ירדן הוא הגבול היחיד שאי-אפשר לדבר עליו במשא-ומתן.

מעולם לא הוחלט אחרת.

א. בן-אליעזר:

שר החוץ א. אבן:

אם ראש-הממשלה יישאל אם מותר לדבר על מפה אחרת, הוא ישיב שמוכנים לדבר על הכל. אבל אם הוא יאמר שמוכנים לדבר על הכל עם כל מדינה, אבל לא עם ירדן, הרי אפשר לומר זאת כאן לשגריר ברבור ואין צורך לנסוע לשם כך לארצות הברית. לכן אנחנו אומרים שמוחר לדבר עם כל מדינה על הכל. אני סבור שרוב העתונות מייצגת את מיעוט דעה חקהל בארץ, זו החרשמותי.

מדוע הממשלה לא החליטה החלטה חיוביות על הגבולות? כיצד היא יכולה להחליט על כך כשהיא עצמה איננה מאוחדת בענין זה ויש בה דעות שונות. יש דעה האומרת שצריך לומר שמנוי וגמור שארץ-ישראל כולה על חושביה ושטחה, כל אלה הם במדינה אחת, עם כל התוצאות הנובעות מכך. זו הייתה דעה שהובעה, לא על-ידי הרוב. הייתה דעה אחרת, שעלינו לקבוע מה עמדת הבטחון הנחוצה לנו. ובענין זה יש דעות שונות. יש מי שמדבר על רכסי הרים או עמק הירדן.

הייתה דעה אחרת, קרובה לזו, אבל בניסוח אחר, שנחפש בצורה אקרוסטית, מפה שתבטיח תיקוני גבול לבטחוננו ותביעוהינו הסטטוריאליות. מפה עם כל הבטחון הדרוש.

שר החוץ א. אבן

אבל הואיל ועדיין אין הקשר של מטא-ומחק, מדוע
לא נסחפק בדברים עקרוניים?

א. בן-אליעזר

אני רוצה לשאול: אם שמדבר על ארץ-ישראל הרי
הוא קובע גבולות, אבל מי שמדבר על גבולות
בטחוניים, האם הוא מסמן את הגבולות או שהוא זורק סיסמה?

שר החוץ א. אבן

יש אמטריות של אבחנה. יש גבול בטחוני, שאיננו
גבול מינהלי, אבל הוא לא קובע איפה זה יהיה.

אשר לשאלתו של חבר-הכנסת צור: סוכס שנציגי בכלל
לא התחייבו על הצעות שהממשלה לא קבלה אותן. הממשלה לא החליטה לוותר על שטחים,
ולכן לא צריך לדבר על כך. הממשלה לא החליטה גם על הסיסמה "אף שעל אדמה". לבאורה,
שתי הסיסמאות האלה אסורות, אבל אין לי אשליה. מכל מקום, אין מקום שמישהו יתחייב
על מה שהממשלה לא התחייבה.

חבר-הכנסת הררי רואה בקדרות קצת מופרזת את ענין

בריטניה.

עניני התעלה, לאחר ההסכם העקרוני, הביצוע עובר

לבגדל בול, ועל כך ידון שר הבטחון.

לבגדל הנוכחות בתעלה, עלי לציין שיש מידה מסויימת

של חד-צדדיות. הוסכם בשעתו עם בול ואמרנו שחברת התעלה רשאית לדאוג להספקת מזון
לאנשות החקועה, ולפיכך יש פעילות מסויימת של המצרים בתעלה, פעילות שאיננה מצדנו,
ויכול להיות שהועלה גם ההצעה שחברת התעלה תעסוק בפעולת החילוץ.

הישיבה ננעלה בשעה 14.00